

PUT BUTTER ON YOUR BREAD,
DON'T PUT BUDDHA
ON YOUR HEAD

WHY IS EVERYONE WIGGING OUT?

Rabbi Efrem Goldberg

Beis Din Zedek

of Kehal Meechzokel Hadas E. Israel

בית דין צדק

קהל מחזיקי חדת בארץ ישראל

במהלך שנת תשס"ד לפיק מעוזיק יחדלים ונבניא

לאפרושי מאיסורא

הגנו לחשיב בזה לרבים השואלים בנוגע לפיאות הצכרות
(שייטלען) הצפוצות כשוק, כי אותן הפיאות שעשויות משער אדם
שמקורה בהדו אין להובשן.

לגבי אותן הפיאות שמקורן חשערות איתו ידוע, וכן לגבי הפיאות
הסינטטיות שמקורן בהן ישער אדם, תבוא הודעה נוספת בעתיד.
והשי"ת יצילנו מטכשולות ולמוחרר ילנזחר שלומים תן כמו נהר.

הכו"ח הביד"צ דקהל מחזיקי חדת בארץ ישראל

אם: *[Signature]* אם: *[Signature]* אם: *[Signature]*

תלמידי תורה
ירושלים
רח' יצחק ש"ס 4
טל 052-521940
פקס 052-521941
דוד יולג סקור 052-521942
בני ברק
התנועה הירושלמית
טלפון 052-521943
ירושלים
רח' יצחק ש"ס 4
טל 052-521944
פקס 052-521945
בני ברק
Beis-Din Zedek
Jerusalem
4 Yitzhak Sh"ss St
Tel 052-521940
Fax 052-521941
Tel 052-521942
Beis-Din Zedek
Jerusalem
4 Yitzhak Sh"ss St
Tel 052-521940
Fax 052-521941
Tel 052-521942

BETH DIN ZEDEN
OF THE ORTHODOX
COMMUNITY JEWISH
JERUSALEM ISRAEL
26 STRAUSS ST.
P.O.B. 5006 TEL. 02-6246345 FAX 02-6223317

בית דין צ"ק
לכל מקדלות האשכנזים
וע"י ועדת החרויות
פעילות ירושלים תובע"א
רח' סטראוס 26 / א
5006 ת.ד. טל. 02-6246345 פקס 02-6223317

בס"ד

ב"ב אייר תשס"ד

הננו בשורותינו אלו בדבר הלכה פסוקת. ידוע שבמקובל מדור אחר
דור על אנשי ישוב הישן פה וירושלים עית"ק תובע"א שנהגו כטברת
הפוסקים האוסרים לבישת פואה נכרית לנשים.

מבלי לחבנם למחלוקת הפוסקים זו.

ומבלי לחבנם על מה שתפרץ מאר בעוה"ר בדורנו שישנים נשואות
לנכשות פואה נכרית שנראות כמתולות שעל לבישת פואה נכרית
כזו אין לזה שום היתר בדברי הפוסקים.

ועתה באנו לנלות כוח דעתנו דע"ת כי השקפות מאריך הודו
שסתמם הם מתנגזים לשם ע"ז בבית תוסלתם הן ותקדובתם יש
עליהם דין תקדמות ע"ז ואסורים בהנאה מן הדין.

ולחשומעים יונעם ותבוא עליהם ברבת טוב.

וע"ז באע"ה"ה הביד"צ פעוה"ק ירושלים תובע"א

נאם מאיר הראזלסדארימער

נאם יצחק טובי' ווייס
רב ראב"ד הפעוה"ק ירושלים

נאם אנרהם יצחק אולמן

נאם משה שמרנבוך - ראב"ד

נאם משה הלברשטאם

לכל בני ובנות ישראל בארץ ובראש ובעולם

דעת מורה ופסק הלכה

מכתבתנו שרל התורה פוסק דודיע ומנהיג ישראל

מן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א
גם הגאון רבי שמואל הלוי שאנר שליט"א
פון הגאון רבי יעקב שפירא שליט"א
מח הגאון רבי מאיר בראדארשטר שליט"א
פון הגאון רבי יוסף קרליץ שליט"א

מוסל חשב על כל אחד
זאחד להודיע למכרו
ששייך לא שמוע דעת
הביתנו שליט"א

הפאמא תפוצים בעלם בפרט ממדמת הודו

הן תקרבות ע"ז חל"ל

הפאמא תפוצים בעלם בפרט ממדמת הודו
ברוך המקלט שמו ברבים

אשר נשאלנו מרכיבים אודות השיטלין (פאות נכריות) העשויות משער ממדינת הודו ויש עליהם מכסה מברזל זרז מס' 98.

- א. היות שעל פי הידיעות שהגיעו אלינו גזיות השערות שם נעשה לשם עבודה זרה, ויש בזה ספק תקרובת עבודה זרה האסורה בהנאה, אף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתנו דעת תורה כיון לפגם עין רחמי' על אן להשתמש בגזאלה מכאן ואילן.
- ב. אלו שיש להם פאות שנכנסים מסקוטלנד, יש להם להחליטם כמאות בלי חשש הגל.
- ג. סוכן שזה הגונע לחשש עין הנל, תל עמם לבניה פאות - כל אחד יעשה כהוראת רבותיו ומנהג אבותיו.

ישראלי
 ישראלי
 ישראלי

↑
 COMPARE
 ↓

"המודעות" כיה"איר תשס"ד

מבית הגר"ש זמאר שליט"א ומגרי קרליץ שליט"א
 נתבוקשו לפרסם
 ב"ה, ל"ג בעומר תשס"ד לפ"ק
 אשר נשאלנו מרכיבים אודות השיטלין (פאות נכריות) העשויות משער ממדינת הודו ויש עליהם מכסה מברזל זרז מס' 98.
 א. היות שעל פי הידיעות שהגיעו אלינו, גזיות השערות שם נעשה לשם עבודה זרה, ויש בזה ספק תקרובת עבודה זרה האסורה בהנאה, אף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתנו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור על אן להשתמש בגזאלה מכאן ואילן.
 ב. אלו שיש להם פאות שנכנסים ממסקוטלנד, יש להם להחליטם כמאות בלי חשש הגל.
 ג. סוכן שזה הגונע לחשש עין הנל, ועל עצם לבישת פאות - כל אחד יעשה כהוראת רבותיו ומנהג אבותיו ויחליט עי' דרכי הצניעות.

ישראלי
 ישראלי
 ישראלי

↑
 ↑
 ↑

ב"ה, ל"ג בעומר תשס"ד לפ"ק

אשר נשאלנו מרכיבים אודות השיטלין (פאות נכריות) העשויות משער ממדינת הודו ויש עליהם מכסה מברזל זרז מס' 98.

- א. היות שעל פי הידיעות שהגיעו אלינו גזיות השערות שם נעשה לשם עבודה זרה, ויש בזה ספק תקרובת עבודה זרה האסורה בהנאה, אף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתנו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור על אן להשתמש בגזאלה מכאן ואילן

ב. אלו שיש להם פאות שנכנסים ממסקוטלנד, יש להם להחליטם כמאות בלי חשש הגל.

ג. סוכן שזה הגונע לחשש עבודה זרה הנכבד לעיל, ועל עצם לבישת פאות - כל אחד יעשה כהוראת רבותיו ומנהג אבותיו.

על זה באנו על החתום -

שמואל הלוי ואורן ניסים קרליץ

MENASHE KLIEN
Rabbi of Usgvat
תלמידי חכמים
בבית המדרש
בבית המדרש

מניחת הקרבן
אברהם אבינו ירום השמים ויזכר לטוב
בבית המדרש

בענין השיטלע"ך

לאחר שבירדתי ההבדים וגם דיברתי היום בארוכה עם הרב א"ד דונר שליט"א שביקר בהודו ומסר דבריו גם לגדולי ארצנו, לכן:

- לעת עתה אין ללבוש שיטלע"ך הבאים מהודו ממקום הע"ז שלהם
- השיטלע"ך שבאים משאר מקומות העולם, יזן כל שיטלע"ך פינטעטן, מותרין
- מי שמסופק על מקור השיטלע"ך אם בא מהודו או לא, או שמסופק שיש בשיטלע"ך הערוכות שערות שבאים מהודו, אם יש אפשרות לכדר יברה, ואם אי"א לכדר יש לסמוך על הרום שאינם באים מהודו

בענין ענין בדיקת חלוקת העינים החדשים

IN RESPONSE TO Rav Elyashiv's Psak

The Following Wigs are Wearable: (Absolutely **NO** Indian Hair)

EUROPEAN HUMAN HAIR TRIPLE H Ally Ally Mono Ally MD Arie MD Asti EHH Asti Mono Asti MD Bravo MD Dana Dana Mono Dana MD Diva Farra Farra Mono Farra MD Fall EHH Fall EHH (Medium) Net Fall-EHH Jo Jo Mono Jolie Jolie Mono Lara Mono Lara MD Nelly Nelly MD Treo Mono Treo Mono Long Treo MD Viva	HUMAN HAIR SOFTWARE CYBER HAIR Mayfair Spinner Spinner Mono 50/50 PARFAIT Alpha Asti 50/50 Carneo Carnaby Street Dell Exhibit Garcon Grammy Guess Headline News Heatwave '93 Hot Shot Indy 500 Indy 501 Jane Jewels Keri Lemonde Liza Neptune Penn Picasso	Polka 50/50 Portraits Roccoco Salute Short Jewels Sophia New Wave Stella Tuxedo MM Thyme XIX BLEND Bruce Bob Coco Fahrenheit Fru-Fru Network News Raquel Ubeat Legend SYNTHETIC FABULOUS FAKES Absolute Awesome Curls Baby Face Celebration Escape High Energy	Luna Maxim Obi II Polka Regis Short Story Tasha Weft Synthetic DISCONTINUED All Star Alpha Beta Bob Cat Chanel Bob Comfrey Degas Elle Esme Fei Firelly Forward Bob G-7 Gala Gamma Hat Fall (Crisscross Top) Hat Fall European High Energy 90 Indy 900 Indyana Jazz	Koshka Krizia Logo Matisse Miss America Montana Obie 3 Obie 4 Ollie Ollie Plus PonyTail Remy Renaissance Ricci Sage Short Snood Short Coco Snood Snood Long Supreme Sophia '83 Tuxedo Tuxedo 88 Twenty One Van Gogh XIX EHH XIX 90 Ysatis 60's
--	--	--	--	---

The Following Wigs are Not Wearable:

Alsace Amazin'g Amelie Mono Angela Mono AOL AOL Mono Arpel Asti Human Hair Asti 2000 Asti 2000 Mono Baby Bob Blazer Bulgari Cameron	Cayenne Chopard Comme CA Comme CA Plus Dolce E-mail Encore Encore X Expresso Fall Curly Fall Straight Gallery Garbo Gia	Hillary In Focus Internet Jane Mono Libra Long Baby Bob Keri-Mono Mimi Monet Net Fall Net Fall Curly 96' 96 Long Norah	Nova Mono Platinum Platinum High Platinum PT Porcini Princess Sophia Selena Selma Selma Long Mono Sophia Express Sophia Express M Sophia 83 Sophia 85 Sophia 90	Sophia Long Sophia The Poet Sophia Short Spotlight Sweet 'Nuf 360 Versace Weft Human Hair WWW
--	--	---	--	---

For your nearest salon call **1888-GEORGIE** www.georgiewigs.com

קהלה קדושה גייטסהעד
Gateshead Hebrew Congregation
 180 Bewick Road, Gateshead, NE8 1UF

לידיעת הציבור

תרגום שכתב קודש פי כהן בחוקתו המס'ד

We would like to advise the Kehilla with the following guidelines concerning Sheitels.

1) According to the opinion of אגודת הגרי"ש אלישיב שליט"א מרן הגאון הגדול Sheitels that definitely come from India are subject to a חשש חשש חשש and should not be worn even if none other is available.

This includes: Miami, Yaffa, Georgie (100% human hair), Millenium, Galit-Italia, First-lady (100% human hair), Euro-custom.

2) According to מרן שליט"א's opinion, those that are a ספק if they come from India are permitted, as most such hairs are not חשש חשש חשש but should preferably not be purchased until matters are fully verified.

This includes: Freda, Shevi, Leah, Frumma, Jacquelyn, First-lady (blended), Pennina, Rosalyn, Gabi, Shanny, European Deluxe.

[It is, however, a *bidvar* to wear a Sheitel that definitely does not contain any Indian hair, which we hope will be verified shortly.]

3) At present all synthetic sheitels are permitted as they do not seem to contain any human hair and therefore do not have a חשש חשש חשש תקרובת עבודה זרה.

We have been advised by our local supplier that he should have a substantial supply of 100% kosher Sheitels within a couple of weeks.

אוריאל ליבוביץ
 הרב מלמד ליבוביץ

בס"ח אליהו באלין
 הרב פסח אליהו באלין

Celine Schonberger, 19, wears an approved wig at a store in Brooklyn. Some Orthodox rabbis have barred human-hair wigs from India.

Rabbis' Rules and Indian Wigs Stir Crisis in Orthodox Brooklyn

By DANIEL J. WAKIN

Synthetic wigs flew off the shelves yesterday at Yaffa's Quality Wigs in the Borough Park section of Brooklyn.

On the crowded streets of the neighborhood, an increasing number of Orthodox Jewish women were seen wearing cloth head coverings, having left their wigs at home. Sarah Klein, a neighborhood resident, said that until the confusion was cleared up, she would leave the house only if she wore a baglike skirt.

For thousands of Orthodox women, one of the most fundamental practices of daily life — adherence to the code of religious law prohibits wearing human-hair wigs. After the Sept. 11 attacks, many women began wearing cloth head coverings, but some have returned to wigs, only to find that some rabbis have barred human-hair wigs from India.

been used in Hindu religious ceremonies, which like other paganistic practices are considered idolatrous in Orthodox teaching.

As a result, many of the women felt obliged to give up their costly wigs, stocking shelves in stores that sold acceptable synthetic wigs. "You have to give up your wig if you have a good one worth \$1,000 or a thousand dollars," said Yaffa, who said a woman named Miriam had declined to buy a wig because of fear of what her husband would think.

The confusion over the wigs stems from a ruling by a group of New York's leading rabbis.

Continued

The rabbis said the hair may have

In Israel, Ban on Indian Wigs; In Brooklyn, Rush to Comply

Continued From Page A1

beneath the larger city's radar, but it was of profound importance to residents of neighborhoods like Borough Park, where news of a rabbinical ruling can spread like flame. Prohibitions against idolatry are based on Judaism's founding monotheistic beliefs, and echo strongly in homes where even portrait photographs are banned as graven images.

"The way Orthodox people live their lives is very complex to begin with," said Chaya Lewis, an administrative assistant at a school in Crown Heights. "We do everything everybody else does, yet we have guidelines. If this is a problem, we're going to find a way."

The modesty regulations have given rise to a thriving Brooklyn trade in wigs, along streets like 13th Avenue in Borough Park. Wigs of human hair are particularly prized, and can cost several thousand dollars. They not only look better, some women say, but they also last longer.

One of the most respected Jewish authorities in the ultra-Orthodox world, Rabbi Yosef Shalom Elyashiv, issued the Indian hair ban from Israel on Wednesday, prompting some people in Israel to create lists of stores selling banned wigs and to burn Indian wigs in bonfires, according to Ha'aretz, an Israeli newspaper.

Rabbi Elyashiv's ruling was posted on at least one Israeli news Web site, and word quickly circulated in Brooklyn. But the worry was not universal. Many communities,

an," Mrs. Schonberger said. So she checked with her wig maker. "It's 100 percent fine," she said. Her mother got an O.K. from her own rabbi. An aunt bought a snood. "She couldn't go out with her wig," Mrs. Schonberger said.

Others in the neighborhood said teachers at a local girls school were now appearing in snoods. Meanwhile, wig manufacturers are sitting on huge inventories of merchandise; private makers are not even returning calls, for fear they may end up violating the rules. Some wig makers have advertised in a local Yiddish paper that their wig hair is not Indian, residents said.

At Yaffa's, business was bustling at 5 p.m. yesterday. "They emptied the shelves already for synthetic," said one saleswoman.

When the Uptown Girl Snood Factory Outlet in Borough Park opened at 11 a.m., a line was already at the door, said Michelle Aaron, the manager. "Thank God, today's been great," she said, noting that it was the second anniversary of her father's death. "He sent me a blessing," she said.

Mrs. Klein, 48, was picking out a new snood. She said she wanted to hear more from the rabbis before going back to her wigs. "I will be back in a wig once I know what the rulings are," she said. Fortunately, she said, she did not have to go to Manhattan yesterday wearing the headgear.

"I would look funny," she said. "One of the goals of modesty is to blend. When you wear a snood on the subway, you never blend."

Nicole Bengiveno/The New York Times
Michele Aaron, manager of the Uptown Girl Snood Factory Outlet in Borough Park, where Orthodox Jewish women flocked yesterday.

like the large Satmar community in Williamsburg, were awaiting their own rabbis' rulings.

The issue had come up several years ago, said Rabbi Yisroel Bel-sky, a leading authority on Jewish law for the Orthodox Union in the United States, but was resolved without a ban. He said it appeared that practices in the Hindu temples where the hair of Indian women is cut might have changed, prompting the new ruling.

He said he would study the matter and consider his own ruling, but for now stood by Rabbi Elyashiv's interpretation. One of the difficulties, he said, was discerning just what the Hindu hair-cutters had in their minds when they made their offerings, because that had a bearing on whether their acts were idolatrous.

Many women, rather than risk wearing Indian hair or out of confusion born of rumor, simply abandoned their human hair wigs.

Not Celine Schonberger, 19. She learned about the problem when her husband came back from his synagogue on Tuesday and asked if her wig was Indian or European. "He said I was not allowed to wear Indi-

Lucian M. Read for The New York Times

A crowd gathered to destroy wigs yesterday in about a dozen small bonfires in Williamsburg, Brooklyn.

Orthodox Jews in Brooklyn Burn Banned Wigs

By THOMAS J. LUECK

An emotional upheaval within Brooklyn's Orthodox Jewish community spilled into the streets yesterday when hundreds of people gathered at a Williamsburg intersection, piled women's wigs on the pavement and burned them in a series of small bonfires.

The demonstration, involving members of the Satmar community and other Orthodox Jews, came days after word spread that rabbinical authorities in Jerusalem had ruled that the wigs, which were made of human hair from India, were no longer acceptable because they might have been used in Hindu ceremonies seen as idolatrous in Orthodox teaching.

"They just found out that the wigs are derived from Hindu hair," said Miriam Friedman, 25, a neighborhood resident who joined the crowd as it gathered about 6 p.m. to burn about 300 wigs, a few still attached to mannequin heads, at Lee Avenue and Rodney Street.

It was unclear why the crowd chose to descend upon the South Williamsburg intersection, other than its proximity to the main Satmar synagogue, which is less than a block away.

Yesterday's wig burning in Brooklyn followed a smaller, but similar

Symbols of modesty are found to be at odds with core beliefs.

spectacle on Saturday night in Kiryas Joel, a Satmar village in Orange County. It also followed wig-burning demonstrations in Israel during the past week.

Some in the Brooklyn crowd said that discarding or even burying the wigs would not suffice, and that they must be burned.

"We are not allowed to have any sort of satisfaction from these things," Ms. Friedman said.

For thousands of Orthodox women, one of the most fundamental tenets of daily life is a code of modesty that prohibits the public display of their hair after marriage.

In Williamsburg, as in Borough Park, which is home to another large Orthodox community in Brooklyn, women have long favored human hair wigs over their synthetic counterparts, and have been willing to pay a premium, since human hair wigs frequently cost \$1,000 or more.

Although hair for the wigs is ob-

tained from several sources, many wig makers in Brooklyn have relied on Indian suppliers.

People in the crowd said the gathering was not intended to provoke violence. "These are not riot fires; these are peaceful fires," said David Wertzberger, 25, who observed the scene about 10 p.m. "It is not a violent situation."

But the demonstration was not without incident as a small group of police officers struggled to control the crowd.

By 7:15 p.m., several piles of wigs had been strewn about and ignited. A ring of people formed around one fire, fueled by a cardboard box filled with wigs, and pressed so close that two officers stepped in, insisting that people move away from the flames.

That led to pushing and shoving, as the two officers moved the crowd back. Then a man darted inside the ring of people to throw yet another wig on the fire, and he was restrained by the two officers and led to a waiting patrol car.

By shortly before midnight, more than a dozen fires had been set at or near the intersection of Lee Avenue and Rodney Street.

The police said one woman had been charged with disorderly conduct.

ONLINE EDITION
JERUSALEM POST

Some still split hairs over wigs

Abigail Radoszkowicz

May. 20, 2004

"My husband says that the girls learned more in one day than they did during years of school," said Miriam, a housewife from Jerusalem's Har Nof neighborhood.

She was referring to the wig crisis that caused her husband to burn her two Indian-hair wigs, deemed the product of an idolatrous Hindu rite, in the Jerusalem Forest last Saturday night.

By Tuesday, Miriam had already bought another wig, costing \$1,000 and carrying a certificate of kashrut from the rabbi of the Ukrainian town where it was made. But Miriam was not wearing it yet, not while most haredi women were still going wigless.

"I don't want to be suspected of doing something wrong," she said.

Still, slowly, more women could be seen wearing wigs over the past week following last Thursday's near-universal doffing.

That day, one hat-store proprietor who had long complained of lagging sales found herself faced with a line of customers outside her store waiting their turn to come into its small space, after the brew that had been simmering some weeks over the question of Indian hair boiled over into a ruling by leading haredi authority Rabbi Shalom Yosef Elyashiv forbidding Indian hair.

One wigmaker told of ending a fight between two customers over her last remaining "kosher" human-hair wig by offering to cut it in two. Others did a brisk business in synthetic hair, long considered old-fashioned.

Until now, wigs have served for mainstream Lithuanian and hassidic women as the strongest outward sign of their sectarian identity within the Orthodox world. Smaller, more stringent Ashkenazi haredi groups do not allow wigs to serve as head coverings for married women on halachic grounds.

Some have taken advantage of the situation to post wall posters calling on women never to wear wigs again, and thereby show unity with all their religious sisters, such as the Sephardi and modern Orthodox, who generally do not wear wigs. A modern Orthodox woman in a crocheted hat could be overheard on a Jerusalem pavement boasting to her friends of all those rabbis who had long urged women to throw their wigs in the garbage.

However, at this point haredi women seem to be suffering more from the damage to their appearance than to their identity.

Liba, a young, American-born Jerusalem housewife, said, "I don't feel I'm crossing any line by

putting on a hat now, but I can understand how some women would. More important for me is that when I look in the mirror, I don't feel as good about myself. I feel I could look a lot better [by wearing a wig]. Like most people I know, I'm more formal and don't even take off my wig until I go to sleep at night. I even cook with it. But I know that the rabbis are not doing this to torture us. I do believe that the leading rabbis are sensitive to people's feelings."

"It's been a tough week, but on the other hand, the issue of idolatory, which is a cardinal sin, is not something I can take lightly."

A hassidic Jerusalemite admitted to feeling less than comfortable suddenly finding herself wearing a snood, but added that her main emotion was one of pride.

"I wasn't wearing the snood because I was too lazy or too rushed to comb out my sheitel, but because the rabbis said not to wear anything we're not sure about," she said.

Thirteen years ago, nonagenarian sage Elyashiv and the late Rabbi Shlomo Zalman Auerbach permitted Indian hair wigs, based on on-site research and by testimony by American professors of Hinduism. However, the rite has changed since then, explained associates of Elyashiv.

The ruling was based on testimony by Elyashiv's emissary, Rabbi Ahron David Dunner, a rabbinical judge of London who spent two days in India, during which he visited the Hindu temple outside Madras said to be the source of the hair.

The temple's internet site – www.tirumala-tirupati.com – explains that "the objective behind tonsuring (shaving one's head for the Lord) is to demonstrate that he/she completely surrenders his/her ego at the feet of the Lord."

One local professor of Indian religions said that while he didn't think that the Hindu ritual itself had changed, he found it likely that there would be different explanations from different participants as to its meaning.

This was universally the case for anyone explaining the meaning of a particular religious practice to an outsider, but for Westerners, understanding Indian phenomena was particularly baffling, he said.

Emissaries sent by leading authority Rabbi Shmuel Halevi Wosner had come back with a less clear-cut stance regarding the Hindu rite. Haredi and other Orthodox authorities, both in Israel and abroad, plan to send their own investigators to the scene.

However, in a interview in this weekend's *Hamishpacha* haredi weekly, Dunner said that while some halachic authorities have taken issue with his finding, anything subsequent investigators would be told in the foreseeable future would be colored by the worldwide publicity that the haredi wig controversy has attracted.

Rabbis are organizing to set up kashrut boards for supervision and certification of wigs.

Advance your CAREER in just 10 Months!

Climb to the peak of your profession! Get your degree goals on the fast track with flexible, accelerated Bachelor's and Master's degree programs in as little as 10 months.

[Click Here](#)

Alan Morinis
4537 Marguerite Street
Vancouver, B.C.
Canada V6J 4G7
tel: 604-732-0822
fax: 604-732-3786
email: amorinis@shaw.ca

BY FAX

TOTAL NO. OF PAGES: 3

May 18, 2004 / 27 Iyar 5764

The question that I am addressing in these notes concerns ritual hair cutting (called "tonsure") performed at the Hindu pilgrimage center at Tirupati. My understanding of the issue in question is whether hair that is incorporated into wigs has been used in any way in rituals of idol worship, which would render it unsuitable for use by Jews.

My area of expertise in the study of Hinduism concerns religious practices at sacred places, especially places of pilgrimage, of which there are many in India. I did my doctoral studies at Oxford University on Hindu pilgrimage and, as a result, I have authored and edited several books on pilgrimage, including "Pilgrimage in the Hindu Tradition" (Oxford University Press). I do not claim any special expertise in Tirupati per se, though it is inconceivable to me that a temple of this great size and national importance would in any way contravene the general and clear guidelines for ritual purity that are fundamental and common throughout the Hindu world.

As is well-known, pilgrims to Tirupati consider the cutting or shaving of their hair to be one of the two most important customs they can perform on their pilgrimage (the other being anointing the image of the deity (named Sri Venkateswara) with camphor (*karpoora*), saffron and musk). The place where pilgrims perform tonsure at Tirupati is called Kalyana Katta. Upwards of 500 barbers operate in three shifts at Kalyana Katta to perform tonsure. The building is equipped with two big tonsure halls and two side balcony tonsure halls with platforms to seat both the pilgrim and the barber. There are four waiting compartments and also 16 mini Kalyana Kattas at important nearby places, to perform tonsure for pilgrims staying in cottages and guesthouses. Pilgrims can also request to be tonsured at the cottages where they are staying. Most pilgrims have their heads shaven completely, though a variation of cutting only three locks of hair has emerged, as a kind of minimal level required to fulfil the ritual tonsure.

Although tonsure is considered a particularly important custom at Tirupati, it is by no means unique to that temple. The cutting of the hair in rites of passage (such as from infancy to childhood and on entering widowhood), in fulfilment of vows, and as an aspect of pilgrimage is known and is quite common throughout Hindu India.

At Kalyana Katta, bathrooms equipped with hot water are provided for the pilgrims who have their heads tonsured. Pilgrims are directed to follow up their tonsure with an immersion in the tank in the temple grounds (Pushkarini) after which they proceed to the temple for their encounter with the shrine deity.

* There are two facts to be emphasized from this summary of tonsure at Tirupati. One is that the hair cutting and shaving takes place in specially dedicated facilities, separate from the temple. The second is the pattern of bathing following tonsure.

These two customs clearly reflect Hindu notions of purity and impurity. Maintaining ritual purity is a constant concern for Hindus, a concern that underlies the hierarchical caste system that underpins the social order. The primary source of defilement is contact with death and organic wastes, primarily those from the human body, including faeces, saliva, urine, perspiration, hair, menstrual blood, etc. Cut hair, like all organic body wastes (including the body itself, after death) is unequivocally and universally classified as impure. Therefore shaving and cutting hair entails pollution which can be remedied by bathing.

The separation of tonsure facilities from the temple proper reflects not only the impurity of the hair but also the impurity of the haircutters. Because barbers (of the Mangali caste in Andhra Pradesh) come in contact with polluting substances like hair and fingernails, they are classified as impure and occupy a low status in the hierarchy of castes, similar to launderers and shoemakers. Higher-ranked castes practice untouchability with reference to barber, in so far as they do not accept polluting cooked food from them. Because people of all castes contact barbers during tonsure at Tirupati, the custom of bathing afterwards reflects the need to repurify not only from contact with cut hair but also to remove the impurity of having been touched by such a low caste person.

These reflections on caste, purity, custom and location all point to the fact that the cutting of hair at Tirupati would not itself be part of the sacrament of the temple. Ritual purity is a pervasive concern of Hindu society, and this concern is, if anything, exaggerated in regard to preserving the pure status of a temple compound. Keeping hair and those who cut it from sharing their impurity with the deity would be of significant concern.

* Why do the pilgrims cut their hair? This question is important because, even though the strictures of Hinduism are clear about the impure status of hair and hair-cutters, tonsure at Tirupati would still be a feature of idol worship if the pilgrims themselves thought of the cutting of their hair as a feature of their ritual offerings and sacrifice to the shrine deity.

It is easier to comment on the general tenets of Hinduism than the motives of individual pilgrims. I found in my own studies (in which I interviewed hundreds of Hindu pilgrims as to their motives for making pilgrimage) that the motives cited were very varied, and while never contradictory to Hindu values, they did tend to be much more practical than the high-minded spirituality espoused by the spokespeople for the religious tradition. Nevertheless, it has to be recognized that there is a difficulty in venturing what is in peoples' minds.

This qualification having been stated, nothing I have seen imputes any motive to tonsure at Tirupati that is unique from the general patterns of hair cutting in conjunction with Hindu religious rituals. The main motives pilgrims cite for tonsure can be summarized, as follows:

1. To mark a rite of passage. As such, the act itself is a marker of a change of social status.
2. To demonstrate submission of the pilgrim's ego to the deity. Hair is considered a symbol of vanity, and in order to prepare him- or herself to receive the full benefit of pilgrimage, the pilgrim takes a step like tonsure to manifestly give up vanity. Overcoming the ego by showing humility invites the deity to demonstrate his own power by acceding to the wishes of the pilgrim.
3. To fulfill a vow. In the former case, the hair cutting was done in anticipation of divine intercession. In this case, hair will be cut only after the deity has been seen by the pilgrim to have granted a wish, as if in completion of a transaction that has satisfied the "customer."

In none of these cases is the hair itself made into an offering or a sacrifice to the deity. The substances which are offered to the temple god are closely circumscribed in order to ensure that ritual purity is maintained. In every case, the cutting of hair represents a kind of self-sacrifice, a personal giving up of something very close to the person, in the hope of, or in gratitude for, a parallel giving on behalf of the deity.

In conclusion, while I do not claim special knowledge of Tirupati, from my knowledge of Hinduism throughout India, and of pilgrimage rituals in particular, and given Tirupati's position as a major orthodox shrine of the mainstream, I can find no evidence to suggest that the hair itself is incorporated into ritual offerings. It would be a vast exception to the rules of ritual purity for tonsure to be included in an act of worship; it is, rather, preparatory to acts for worship, or an outward act that symbolizes a personal change in the pilgrim (whether of social status, ego-status, or life circumstances). The fact that there are special sites for tonsure, and that bathing is interposed between hair cutting and the visit to the temple shrine emphasizes the need, in fact, to keep tonsuring and ritual worship separate, in the interests of purity.

I hope this information is of help. I would be happy to answer any further questions or to research the subject in greater depth.

Alan Morinis, D.Phil. (Oxon.)

Misfnafi The Mishnah discusses another transgression punishable by stoning: One who serves an idol: The punishment of stoning applies whether one serves, slaughters an offering, burns an offering, and accepts [an idol] upon himself as a deity or says to it, "You are my god." However, if one washes, sweeps, sprinkles water, or merely transgresses a negative commandment. If one vows in the name of [an idol] or swears in its name, he transgresses a negative commandment. Throwing a stone to Baal Pe'or - this is its service. Defecating to Baal Pe'or - this is its service.

צדוקה ביה (נא)

Rav Nachman ruled that an object offered to an idol through any service other than one that is analogous to a Temple service does not cause the offering to become forbidden, even if the idol is customarily served in that manner. He further argued that the act of throwing an object that does not shatter has no counterpart in the Temple service. Rava challenges both of these assertions: But now, if you say that an idol's normal service does not prohibit its offering if it is not analogous to a Temple service, through what act do the stones used in the worship of a Markulis become prohibited?

The Gemara answers: אף לדידי קשיא לי - I, too, had this difficulty, ושאלתיה לרבה בר אבוה - and I asked it to Rabbah bar Avuha, ורבה בר אבוה לחניא בר רב - and Rabbah bar Avuha asked it in turn to Chiya bar Rav, וחניא בר רב לרב - and Chiya bar Rav asked it to Rav, and Rav said to him: נעשה כמגדל עבודת כוכבים - The stones are forbidden because one who throws a stone at a Markulis is regarded as one who enlarges an idol.

Rava questions this answer: This explanation is satisfactory according to the one who says that an idol of a non-Jewish idolater becomes forbidden immediately upon its construction, even if it has not yet been worshiped. But according to the one who says that it is not forbidden until it is served, [the entire Markulis mound] should be permitted, since he never worshiped it? -

Rav Nachman responds: כל אהה ואחת נעשית עבודת כוכבים - Each stone added to the Markulis becomes a part of the idol, and also serves as an offering to its predecessors.

Rava persists: But if so, the last [stone], at least, should be permitted? -

Rav Nachman answers: If you know [the stone] that was thrown last, go take it!

Rav Ashi offers a different answer to this last question: כל אחת ואחת נעשית תקרובת - Each stone added to the Markulis serves as an offering to itself, and also as an offering to its predecessors.

The Gemara challenges Rav Nachman from a Mishnah: We learned in a Mishnah: או - IF HE FOUND ON TOP OF [THE MARKULIS] A GARMENT

(a) If the act of worship is the normal manner of service to the particular idol, even if this customary service consists of a disgraceful act. The Torah cautions against performing an idol's specific service in the following verse (Deuteronomy 12:30): נפחתרש לאלהיהם לאמר איכה: Let you inquire after their gods, saying, "How do these nations serve their gods, and I, too, will do the same." The Torah specifies in later verses that one incurs the death penalty for this (ibid. 17:3-5): וסקלתם באבנים... you shall pelt them with stones, so that they will die. [The term served implies the performance of an idol's usual service (Rashi to Sanhedrin ibid. ר"ה ת"ל לאלהים).]

(b) The idol is worshiped with any of the services that are performed when sacrifices are offered to God in the Temple, even if such service is not part of the idol's usual method of worship. Thus, one is liable to death if he slaughters or burns an offering to an idol, pours a libation or sprinkles blood to it, since these parallel - respectively - the slaughter of Temple sacrifices, the burning of their sacrificial parts on the Altar, the pouring of the wine libations, and the application of sacrificial blood to the Altar in the Temple. That slaughtering to an idol incurs the death penalty is derived in the Gemara (ibid.) from the verse (Exodus 22:19): וכה לאלהים נהרס: One who slaughters to the gods shall be destroyed [the term shall be destroyed is a reference to the death penalty; Rashi ibid.], and the other services are derived by exegesis (see the Gemara there).

If either of these conditions is not met, i.e. if one worships an idol in a manner that is neither its normal service nor resembles the above-mentioned sacrificial Temple services, he is not liable to death.

THESE ARE PERMITTED - הררי אלו מותרין - COINS, OR UTENSILS - פרכילי ענבים - But if he found on it VINES bearing clusters OF GRAPES, ונעטרות של שבלים - WREATHS OF GRAIN, וכל דבר שקיוצא - OR WINES, OILS, FLOURS, וינות שמנים וסלתות - OR ANYTHING THE LIKES OF WHICH ARE BROUGHT ON THE Temple ALTAR - אסור - IT IS FORBIDDEN to use them, for they are assumed to have been offerings to the idol. Now, it is understandable that wines, oils, and flours are forbidden, איבא כעין פנים - for in each of these cases there is a substance that is similar to that which is offered inside the Temple, ואיבא כעין וריקה - and there is an act resembling a throwing that shatters. But in the cases of vines of grape clusters and wreaths of grain stalks, לא כעין פנים איבא - there is neither a substance that is similar to that which is offered inside the Temple, ולא כעין וריקה - nor is there an act resembling a throwing that shatters. Why, then, are they forbidden?

The Gemara answers: Rava said in the name of Ulla: אמר רבא אמר עולא - The Mishnah is discussing a case where [the idolater] harvested [these items] initially for this purpose, i.e. for idol worship. Thus, it is the act of harvesting that causes them to become forbidden in this case.

ב עבודות הרבה קבעו עובדי עבודה זרה לכל צלם וצלם ולכל צורה וצורה, ועבודת זה אינה כעבודת זה. כגון פעור שעבודתו שיפער אדם עצמו לו. ומרקליס שעבודתו שיזרוק לו אבנים או יסלק מלפניו אבנים. והרבה עבודות כגון אלו תקנו לשאר צלמים : לפיכך הפוער עצמו למרקוליס או שורק אבן לפעור פטור עד שיעבוד אותו דרך עבודתו. שני איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני. ומפני זה הענין צריכין בית דין לידע דרכי העבודות. שאין סוקלין עובד עבודה זו עד שידעו שזו היא דרך עבודתו ג ואזהרה של עבודות אלו וכיוצא בהן הוא שכתוב ולא תעבדם : כמה דברים אמורים בשאר עבודות חוץ ממשתחוה וזוכת ומקטיר ומנסך. אבל העובד באחת מארבע עבודות אלו לאחד מכל מיני עבודה זרה חייב ואע"פ שאין דרך עבודתו

בכך. כיצד. הרי שניסך לפעור או שזבח למרקוליס חייב שני זוכת לאלהים יחרם בלתי לייי לבדו : וזביחה בכלל עבודות היתה ולמה יצאת לומר לך מה זביחה מיוחדת שעובדין בה לשם וחייב הזוכח לאל אחר סקילה עליה, בין היתה דרך עבודתו בזביחה או אינה בזביחה, אף כל עבודה שהיא מיוחדת לשם אם עבד בה לאל אחר בין שהיתה דרך עבודתו בכך בין שאינה בכך חייב עליה : לכך נאמר לא תשתחוה לאל אחר, לחייב על ההשתחויה אפילו אין דרך עבודתו בכך. והוא הדין למקטיר ומנסך. וזורק ומנסך אחד הוא : ד ספת לה צואה או שנסך לה עביט של מימי רגלים חייב.

שחט לה חגב פטור
אלא אם כן היתה עבודתה
בכך. וכן אם שחט לה
בהמה מחוסרת אבר פטור
אלא אם כן היתה דרך
עבודתה בכך : עבודה
זרה שעובדין אותה במקל.
שכר מקל בפניה חייב
ונאסרת, ורק מקל בפניה
חייב ואינה נאסרת. שאין
זריקת המקל כעין זריקת
הדם שהרי המקל כמות
שהוא והדם מתפור :

חייב וחסילו שלא כדרכה, וכשחט רב יהודה פ"ו שצוידין אותה במקל לא שיהא פטורה לא כשכירה ולא כזריקה אלא כענין אחר ויבטח קאמר ר' יוחנן דעבודתה במקל ורק מקל לפניו פטור הוולין ולין כעבודה מריקה וליה מתעבדה

הלכות עבודת כוכבים

קלט דיני אלילים וביטולם ומשמישהם וכליהם. ובו ט"ו סעיפים :

א * אליל אסורה בהנאה (א) היא ותשמישה ונויה ותקרובתה בין של עובד כוכבים בין של ישראל (ב) אלא (א) דשל עובד כוכבים אסורה מיד ושל (ב) ישראל אינה אסורה עד שהיעבד (ג) ותשמישה ונויה בין של עובד כוכבים בין של ישראל אינם אסורים עד שישתמשו בהם (ד) ותקרובתה משהביאו לפניו (ה) ועשה ממנו תקרובת נאסר א (ו) (ישראל שוקק נבייה והשתחוה לה עובד כוכבים (ג) נחמה) (הנחה לשי"י פ' ל"ו וכתב"ס פ"ח מהג' עבודה כוכבים דין ג' ופ"ס פרק כל הללוים דף מ"ג סוף ע"ג ופרק דמי ישמעאל דף ל"ג ע"ב) :

ב (ג) ב (ז) ה אליל של (ג) ישראל אין לה ביטול (ח) ו אבל של עובד כוכבים ותשמישה (ט) ונויה יש להם ביטול (ד) ותקרובתה אין לה ביטול : ג איהו נוי ואיהו תקרובת נוי (י) כגון שמדליק לפניו נרות (יא) או שטח לפניו (יב) בגדי' וכלים נאים לנוי ג (יג) ותקרובת כל שכווצא בו קרב על

גבי מוכח כמו כל מיני מאכל (ה) כגון בשר שמינים וסלתות מים וכלה (י"ד) אם הניחו לפניו לשם (ז) תקרובת נאסר מיד (טו) אבל דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר אלא אם עשה ממנו כעין זביחה * או כעין (ו) זריקה (ז) המשחבת והוא דרך לעיובדה באותו דבר אע"פ שאין דרך לעיובדה בזה הענין כיצד אליל שעובדים אהיה שמקשקשים לפניו במקל ושיכר מקל לפניו נאסר מפני ששכירת המקל רוכה לזביחה ד (טז) אבל אם אין עובדים אותה במקל כלל ושיכר מקל

לפניה אינו (י) חייב ולא נאסר (י"ז) * ואם עבדה בקשקוש מקלו והוא דרך עבודתה * חייב ולא נאסר (י"ח) וכן ככל דבר שעובדה כדרך עבודתה בין אם הוא דרך כבוד או דרך כיוון ואינו כעין פנים (י) חייב (י"ט) ולא נאסר (כ) אבל אם לא עבדה במקל כדרך עבודתה ה' אלא (י) ורקו לפניו אינו חייב ולא נאסר :

ד (כא) * שחט לפניו חגב נאסר ו אפי' אין (ב) דרך לעיובדה בחגב כלל :

ה * כל דבר שכווצא בו קרב לפניו אם מוצא אותו בפני אלילים או שמוצא אחרו לפניו מהמחיצה הפרוסה לפניו אסור שאנו תולים שהכניסה שם לשם תקרובת ואפילו מים וכלה שאינו דרך כבוד (כב) וכל שמוצא חוץ מהמחיצה אם הוא דרך כבוד אסור משום נוי ואם לאו * מותר ופעור ומרקוליס (סיוס) אלילים שצנודתן היה זריקה חט וקוליס שמה וכינו אותה פרקוליס כס גמלי כלומר חליטו על שמה כי כן מר ט"ו חלוף) כל מה שמוצא עמהם אפילו דרך כיוון בחוץ הכל אסור :

קמ דין תקרובת עבודת כוכבים שנתעירב . ובו סעיף אחר :

א (א) * אלילים א (ב) ומשמישהם ותקרובתהם אסורים בכל שהוא שאם נתערב אחד בהם אפי' באלף בולין אסורו (א) (ג) * ואם א' מהתערובת הראשון ב נתערב בשנים אחרים ונפל (ב) מהג' אחר לב' אחרים הרי אלו האחרים מותרים * וכן אם אחד מהתערובת הראשון נפל לים או נשרף כענין שנאבד מהעולם כל הנשארם מותרים ליהנות בהם (ד) * שנים שנים ביחד אבל לא האחד לבדו (ה) וכלבד שלא יהנה אדם אחר מכולם (ו) ויש מי שאוסר אלא אם כן נפלו שנים לים הגדול או נשרפים (ז) * :

פולין זמן (י"ז)

יך (כ) * מוצא על כל המוצא אלילים שיעברנה ויאברנה (כא) וכיצד מבערה

שוחק וזורה לרוח (יא) יג (כב) או מטיל (יד) לים (כג) (ויהי' בהשמייה וכל העשה כשכילה שחמך אבד חלוקין אה כל המקומות) (בית יוסף בשם הרמב"ם) :

סימן עז

פאות נכריות העשויות משערותיהן של עובדי אלילים הגרים בהודו שהם מסתפרים לע"ז שלהם

כ"ה י' כסלו תש"ן

לכבוד הרה"צ מהור"ד אליעזר סטפנסקי שליט"א

ברכה ושלוי רב

ע"ד השאלה אם מותר להשתמש בפאות נכריות העשויות משערותיהן של עובדי אלילים הגרים בהודו שהם מסתפרים לע"ז שלהם. אם אין בהם משום תקרובות ע"ז ואסורים כהנאה.

לכומר בתי אלילים אלא היו זורקים אותן לאשפה ורק בזמן האחרון לוקח המנהל של בית ע"ז את השערות ומוכר לסוחרים. השערות מעולם לא מכניסים לבית ע"ז כי כאמור הם דבר טמא אצלם. אלו המסתפרים בכלל אין להם ענין בזה לאן הולכות השערות העיקר אצלם לגלח שערותיהם בשטח הקרוב לבית הע"ז. זה תוכן דבריו.

ודאי עצם השאלה תלוי במציאות באיזה אופן הם עושים זאת, אמנם כתר צירף למכתבו חו"ד של אחר הידוע כמומחה הכי גדול בעניני הודו, ד"ר... לפי"ד נתינת השערות אינם בגדר קרבן אלא גדר נדבה ואם אירע לאחד איוה צרה או שמחה נודר דבר חשוב לע"ז כגון כלי זהב וכסף כך יש שמנדכים שערותיהן. לפי חוקי ההינדו אסור לנשים לגלח שערות ראשן כי אם באופן זה. והשערות אצלן דבר חשוב. הוא הוסיף כי השערות דבר טמא הוא לפי ההינדו ואסור להם להכניס שערות לבית ע"ז. והם מסתפרים מחוץ לבית ע"ז [רק בשטח השייך לרשות ע"ז] ובחי עכו"ם מעמידים מגלחים חוץ לבית ע"ז שלהם, והם המגלחים שערות ראשן. וכזמן הקודם לא היו נותנים השערות

והנה קיי"ל ביו"ד סי' קל"ט סעי' ב' דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר מדין תקרובות אא"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתכרת, והוא דרך לעבודה באוחו דבר אע"פ שאין דרך לעבודה בזה הענין כיצד עברו עובדי אלילים אותה

השאלה היא...
התשובה היא...
הנהגה היא...
המנהל של בית ע"ז...
השערות מעולם לא מכניסים לבית ע"ז...
המסתפרים בכלל אין להם ענין בזה לאן הולכות השערות העיקר אצלם לגלח שערותיהם בשטח הקרוב לבית הע"ז. זה תוכן דבריו.

שמקשקים לפניי במקל ושיבר מקל לפניי נאסר מפני ששכירת המקל דומה לזביחה אבל אם אין עובדים אותה במקל כלל אינו חייב ולא נאסר. לפי האמור, אין עובדים ע"ז שלהם בהקרכת שערות כלל, ואם כן גם אם היו מתכוונן המתגלה לעבוד בזה את הע"ז שלו, אבתי לא נאסר וכנ"ל.

והנה המגלחים הלוא יורעים שהשערות הולכות לאשפה או עומדים למסחר והא קיי"ל דאין הכל הולך אלא אחר העובד וישאל ששחט בהמתו של גוי אפי' חישוב הגוי לע"ז כשרה (ויד"ס סי' די סעי' ג') אך בני"ד גם הניקף מסייע, וקיי"ל מכות כי אי המקיף ואי הניקף לוקה. אכן לדעת הש"ך בנקוה"כ יו"ד סי' קצ"ח מסייע אין בו ממש ורק בלאו דלא תקיפו מראפקיה רחמנא כלשון רבים משמע דאתרי אזהר רחמנא וגם ניקף בכלל. ודלא להויה כלאו שאין בו מעשה בזה סגי כמה שהוא מסייע דכמעשה כל דהוא סגי. והא כדאמר' כעלמא עקימת פיו הויה מעשה וכ"כ הריטב"א במכות כ'. ואף להט"ד החולק ע"ז וס"ל דבזה שמטה עצמו אליו להקיפו ייחשב מעשה (וזה כתי' קמא בריטב"א הג"ל) אבתי יש לדק אם בסיוע של הניקף ייחשב כעובד שיאסר משום תקרובות. וע' סר"ט סי' קצ"ח סקל"ט ע' כריטב"א מכות כ' בהדיא בשם ר"מ דברבי הש"ך - ואף שכי' שם עוד תי' - נראה מדבריו שתירוץ זה שכי' בשם הר"מ הוא עיקר, וכי"נ מתוס' בפ' המצניע" וכו"ד המג"א בסי' ש"מ.

והנה כע"ז דף ג' עכו"ם שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה וכן ברף ג"א שבר מקל בפניי חייב ונאסרת. וכ"ה לשון הרמב"ם פ"ז מע"ז ובשו"ע סי' קל"ט. אלא דבע"ז דף נ"ט פליגי בזה תנאי אי בעינן ניסוך בפני ע"ז דוקא ועכו"ם שניסך יינו של ישראל שלא בפני עכו"ם אסור ור"י בן בבא וריב"ב מתירין משום שני דברים אי' שאין מנסכין יין אלא בפני עכו"ם וקיי"ל דרבנן דנאסר אפי' שלא בפני עכו"ם. מ"מ י"ל דזה דוקא בניסוך וה"ה שחיטה וריקה הקטרה דדבר הנעשה בפנים אבל דברים שלא שייכים בפנים ורק דנאסרים כגלל דרמי שבירה לזביחת בהמה ששובר מפרקתה וזה דוקא - כאמור לעיל - באופן שעובדין אותה בקשקוש מקל - וז"ל הריטב"א שם דכין דליבא עבודת מקל לפניי היכי חשבינן לה כעין זביחה אלא דכיון שבכך עבודתה במקל הוא מקל לדירה כבהמה

כפנים ומעתה הויה שכירת מקל זה כזביחת מפרקת בהמה וחשיבא ליהוי חולדה דידה". ובוה וכניוצ"ב שפיר י"ל דבעינן שחיהי דוקא בפניי. וע' ריטב"א ע"ז דף נ"ט דמסתבר טעמייהו דר"י כ"כ וריב"ב שאין מנסכין אלא בפני ע"ז.

ולפני"ז במקרה דנן הרי אין מתגלחים אלא כחוץ לבית ע"ז, אכן בע"ז דף ג"א גרסינן בשלמא יינוח שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה המשתכרת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה המשתכרת איכא א"ר כגון שבצרון מתחלה לכך. ופירש"י שבכצירתן עברה לעכו"ם דהוי כשבר מקל לפנייה דרמי לזביחה. הרי לכאורה גם בהני לא בעינן שיהי' בפני ע"ז. אכן בלא"ה הקי' הראשונים על שיטת רש"י הסוכר שאין המקל נאסר ע"ז שכירתו אם אין עובדין את הע"ז בקישקוש מקל. ולמה אי"כ נאסרו פרכילי ענבים ועטרות שבלים גם אם בצרון מתחלה לכך מ"מ הרי בע"ז של מרקוליס עסקינן ואין דרכה של מרקוליס בכל אלו כלל ות"י דהתם ליכא שום תקרובת מקל בפנים בעינן שתתא עבודתה במקל אבל הכא שכיוצא בו הוה כא לפניים בכבורים שפיר מתסר מראורייתא אליבא דרב". ולפני"ז אבתי לא שמענו במילי אחרינא כגון שכירת מקל שיאסר אם שבר מחוץ לבית ע"ז.

שנ"ך בס' עבודת עבודה להגאון מוהר"ש קלוגר זצ"ל תל"ש כגון שבצרון מתחלה לכך הנה כיון דנקט תחלה שיבר מקל לפניי משמע דאם לא הו' בפניי פטור וא"כ צ"ל דלמאי רמשני עכשיו שבצרון מתחלה לכך דעיקר איסורו מצד הבצירה א"כ צ"ל שהי' הכרם נטוע לפני ע"ז ובצרון לפניי לעבודתה ולכך מתסרו אך אפש"ל דמאי דנקט תחלה שבר מקל לפניי הו' רק דאו בסתמא אף שאינו מפרש דהו' לעבודתה מסתמא הו' לעבודתה וחייב אבל שלא בפניי אינו חייב בסתמא אבל אם פירש דהו' לעבודתה חייב וא"כ שוב י"ל דמיירי כאן שלא בפניי רק שבצרון מתחלה בפירוש לכך". ותירוצו השני צ"ע דלכא"ו משנה שאינה צריכה היא. דאטו ס"ד בא' שבר מקל ולא אמר מיד, שייאסר משום תקרובות ע"ז גם אם שבר בפניה סתם לעבודתה בקשקוש מקל פשיטא דסתמא כפירושו.

ובלאן כל הני מילי לפי המומחה הנ"ל - אין במעשה התגלחת שום סרך של עבודת עבודה לע"ז

אלא הני עובדי אלילים רק מראים במעשה התגלחת עד כמה הם אדוקים בע"ז ושהם מוכנים להשחית ולאכזר את היקר להם בגלגלם. אבל אין שום חלות שם ע"ז על עצם השערות.

אכן כל דברינו סוככים והולכים עפ"י דברי המומחה הנ"ל. וכמוכן שאין בידי לקבוע עד כמה דבריו

מתאימים למציאות. כי לפי"ד כתי"ר קיים הכחשות וסתירות בעצם מעשה התגלחת. והרבר טעון איפוא בירור גופא דעובדא היכי הו'.

בכרכת החוה

זוסה שלו' אלישיב

פאות הבאות מהודו

שו"ע יו"ד סי' קל"ט סעי' ג'.

כתב המחבר וז"ל: איזהו נוי ואיזהו תקרובת וכו' ותקרובת כל שכיוצא בו קרב על גבי מזבח כמו כל מיני מאכל כגון בשר שמנים וסלתות מים ומלח אם הניחו לפניו לשם תקרובת נאסר מיד, אבל דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר, אלא אי"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת והוא דרך לעובדה באותו דבר אע"פ שאין דרך לעובדה בזה הענין, כיצד אליל שעובדים אותה שמקשקים לפניו במקל ושיבר מקל לפניו נאסר מפני ששבירת המקל דומה לזביחה, אבל אם אין עובדים אותה במקל כלל ושיבר מקל לפניו אינו חייב ולא נאסר וכו', ע"כ.

שאלה: בדבר הפאות הבאות מהודו שיצא עליהם שם תקרובת ע"ז ושאסורים בהנאה, מה הדין להלכה למעשה.

תשובה: הנה בדברי השו"ע הנ"ל מבואר ג' דינים: א. דבר שמקריבין על המזבח בבית המקדש כגון בשר יין ושמן וכיוצא בזה - נעשה בזה תקרובת בהנחה בעלמא לפני הע"ז. ב. דבר שאין מקריבין במזבח כגון חגב ומקל וכיוצא בזה, אם עשה בהם עבודה הדומה לעבודת המזבח - נאסר. ג. דבר שעבודתה בכך אבל אינו דומה לעבודת פנים - חייב ואינו נאסר משום תקרובת.

ובענין השאלה, הנה מה שידוע על השערות הנ"ל הבאים מהודו - הכל מעומעם, וזה אומר בכה וזה בכה. ולכך אמרנו לדבר בצד היותר חמור מכל העדויות, והוא שהם מגלחים שערותיהם כדי לתת אותם מתנה לע"ז.

ובכן, עצם הגילוח פשוט שאינו לשם ע"ז, דאינו אלא היכי תמצא והכשר כדי לתת השערות במתנה לע"ז. ואי"כ כל הנידון לדמות הגילוח לשבירת מקל וכדומה, אינו מן הענין, דאין עבודה בעצם הגילוח אלא הוא הכשר לתת השער לע"ז. ולהנ"ל אף אם נניח כן שהשערות הם כדי לתת אותם לע"ז - הרי זה דבר שאין מקריבים בפנים ואינו נאסר. וגם אם נחשוב הספרים עצמם ככמרים ומשרתי ע"ז, אין זה

עושה לדבר שאינו תקרובת להיות תקרובת, הא תדא.

ועוד, הדבר ידוע לכל הבאים שם שאינם מקריבים את השערות למתנה לע"ז, אלא האנשים שם אוספים כל השערות ומוכרים אותם לכל שואל ומרבה במחיר, וכל זה ידוע למגלח ולמתגלח כבר שנים רבות.

והנה בגמ' בע"ז [דף נ"א ע"א], הקשו גבי פרכילי ענבים מה איכא ביה כעין פנים שלכך נאסר משום תקרובת, ותירצו, אמר רבא אמר עולא כגון שבצרה מתחלה לכך. ופירש"י ובבבירותן עבדה לעבודת כוכבים דהוי כשבר מקל לפניו דדמי לזביחה. והיה מי שרצה לדמות הגילוח לזה, ולומר שגם כאן גילח לשם ע"ז.

אמנם אינו דומה כלל, דשם העבודה זרה היתה בעצם הבצירה כמ"ש רש"י, משאי"כ כאן גם אם נאמר שמקריבים את השער לפני ע"ז, אין הגילוח אלא היכי תימצא כדי להוריד את השער, ואין ע"ז בעצם הגילוח וכנ"ל. ובפרט לפי מה שכתבנו ונכתוב עוד שהרבה מעידים שאין מכניסים את השער לבית שבו האליל כלל, שאין שייך בזה בכלל דיני תקרובת.

ומה שעתה כתבו שנוספה איזה נקודה חדשה לאסור איסור - וכנראה זה היה המכה בפטיש לאסור הפאות, והיא, שבזמן התגלחת האנשים שם אומרים תיפלה בפה או בלב לאליל וחוזרים עליה כל הזמן, עכ"ל. ואני תמה, וכי אם אמרו תיפלה לאליל נעשה הגילוח כמעשה ע"ז, או השערות תקרובת. ועוד מי יודע מה שהם אמרו ובפרט מה שאמרו בלב - ואיך יודעים מה חשבו והרהרו. וגם אם התפללו או הודו לע"ז בשעת מעשה, הא אין זה עושה שהתגלחת תהיה תקרובת לע"ז.

ועוד כתבו והוסיפו לידיעה החשובה הזאת, שיש להם גם מקום טבילה שבו טובלים לאחר התגלחת, ואיני יודע מה נתוסף לנו בידיעה החשובה הזו. וכן מה שהוסיפו וכתבו שהאנשים הולכים יחפים בבנין הוא על אף שאין ע"ז שם, ושלכן על כרחנו זה נקרא בית אלילים. ואיני יודע על מה בנה זה הכותב את יסודו, ואיך נעשה בית ע"ז ממה שהולכים שם

לבדם בלי דבר אחר וכו', אפילו הכי אסורים דכל שנמצא לפניו מן הקלקליון שהוא מקום עבודתה, ודאי שלא הכניסוהו שם אלא לתקרובת או לתשמישה, ואע"פ שמצאם עליה דרך בזיון איכא למימר דאיניש אחרינא אתא ואנחינהו הכי, ומכל מקום תקרובת או תשמיש הם ולא פרח איסורא מינייהו בהכי. וכיון דטעמא משום הכי הוא, משמע דאפילו לא נמצא בראשה נמי אסור, דכל שמכניסין למקום עבודתה אינו אלא לתקרובת או לתשמיש דידה וכו'. אבל פעור ומרקוליס מתוך שעבודתן בדרך זלזול לא קפדי בהו שלא להקריב להם או שלא להניח דבר מתקרובתן או תשמישן חוץ למקום עבודתן, ולפיכך כל הנמצא עמהם כלומר אף על פי שאינו עליהם, וכן הנמצא עליהם אפילו דרך בזיון אע"פ שהן חוץ למקום עבודתן אסור, דחוץ למקום עבודתן דהני - כלפנים ממקום עבודה דאחריני דמי וכו', עכ"ל.

ולפי"ז אבני מרקוליס עצמם, שאין עליהם שם תקרובת - דלא הוי כעין פנים - מועיל ביטול. ומה שצריך בכלל ביטול, אע"פ שאין זה נוי לכאורה, כתבו בתוס' [ע"ז דף נ' ע"א ד"ה ובענין] משום דהוי ע"ז ממש עי"ש.

והנה עיקר דברי הבי"י שהעתיק הש"ך הם מדברי הבי"י שם להלן [בנדמ"ח עמי רס"ח, בד"ה ודע], וז"ל: אבל לפי מה שכתבתי בשם הרמב"ם נראה דאפי"ן דבר שאינו קרב ע"ג המזבח אסור אם נמצא במקום עבודתה, וא"כ הני נרות נמי אם הכניסום במקום עבודתה תקרובת נינהו ולית להו ביטול, עכ"ל.

יש לתמוה עליהם טובא איך אסר כאן משום תקרובת, הא זה דבר שאין דרך להקריבו בפנים, ואיך כתב על זה דלא מועיל ביטול, וצ"ע. והנה בכל הראשונים לא נזכר כן, ולא עוד אלא שהבי"י סותר עצמו דלפני כן (בקטע הקודם שהבאנו מדבריו) כתב שאסור בדבר הראוי לתקרובת משום תקרובת ובאינו ראוי אסור משום תשמישי ע"ז - שבהם כן מועיל ביטול, ואיך פתאום נשתנה הדין פה וכתב שאיסורו משום תקרובת. ולאחר החיפוש מצאתי ב"ה בחזו"א [הלכות עכו"ם סי' נ"ו סוף אות י"א

יחפים, ובשו"ע שם בסעיף ה' מבואר שדוקא בית שבו נמצא האליל הוא בית ע"ז.

וכל הדברים האלה הבל הם ואין בהם מועיל, ואין להאריך בשאר הדברים שכתבו שם, ואיני מאמין שהרבנים יאסרו מטעמים חלושים ומשונים כאלה, עד שגרמו להפסד ממון גדול לאין שיעור לכל בני ישראל, ובמחי יד כמעט והחזירו העולם לתוהו ובוהו. ואם האוסרים יגלו לנו טעמם האמיתי על יסודי הרמב"ם והשו"ע, נכוף ראשו כאגמון ושכרם כפול מן השמים.

והנה בש"ך שם ס"ק ג' כתב בשם הבי"י [בנדמ"ח עמי רס"ו], דלרמב"ם [פ"ז מהל' ע"ז הל' ט"ז] אם נמצא במקום עבודתה הכל אסור אפילו אינו קרב על המזבח וכו', ולא דוקא נרות אלא בכל הדברים שהיו בבית תרפותם איכא משום תקרובת עבודת כוכבים דשמה נכנסו במקום עבודתם ואין להם ביטול כלל לרמב"ם, עכ"ל.

וכפשוטו דבר זה צ"ע, דאיפה מצאנו חילוק כזה בגמ', ולא עוד אלא שבגמ' [ע"ז דף נ' ע"א] כתוב גבי אבני מרקוליס - שודאי היו במקום עבודתם, ואעפ"כ לא נאסרו משום דבעינן כעין פנים, וזה לשון הגמ' שם: בי ינאי מלכא חרוב אתו עובדי כוכבים אוקימו ביה מרקוליס, אתו עובדי כוכבים אחריני דלא פלחי למרקוליס שקלינהו וחיפו בהן דרכים וסטרטאות, איכא רבנן דפרשי ואיכא רבנן דלא פרשי, אמר רבי יוחנן בנן של קדושים מהלך עליהן ואנן נפרוש וכו', ומאן דלא פריש אמר בעינא כעין פנים וליכא.

אכן המעיין בבי"י שם יראה שטעם הדבר בנמצא בבית האלילים הוא משום שתלינן בדבר של תקרובת דמסתמא הניח שם לתקרובת, ובדבר שאינו של תקרובת אמרינן דהניח אותו לתשמיש ולכן אסור בכל אופן. אלא שיש חילוק בדין, שבדבר של תשמיש מהני ביטול - כע"ז עצמה, ובדבר של תקרובת - לא מהני ביטול. וז"ל הבי"י הנצרך לענינו:

אבל מצא לפניו מן הקלקליון אפילו מים ומלח שאינם דרך נוי ולא דרך הקרבה, דאין דרך להביאם

ובכל עת ובכל שעה עובדים לאליל ההוא בהשתחואה וכדומה, ואילו התגלחת אינו אלא אחת לשמיטה עד שמגדלים פרע.

ועוד יש להוסיף ע"פ העדויות, שכל ענין התגלחת הוא משום שהשער בעיניהם הוא דבר טמא, ואדרבה עושים התגלחת כדי לכער את עצמם, ואין להם שום כוונה לתת את השער לתקרובת ע"ז, ויודעים הם שהוא הולך למכירה, ולא איכפת להם.

סוף דבר הכל נשמע אין שום רמז שעושים מזה תקרובת, ואף אם היו מכוונים לתקרובת לא הוי כעין פנים ולא נאסר.

די"ה והבי"ן] שכתב לתמוה על הבי"י והשי"ך והיא תמיהה קימת. וז"ל: משי"כ ב"י דלפנים מן הקלקליון אסור מעות כסות וכלים משום תקרובת, תמוה מאוד, דהא לכו"ע בדבר שאינו קרב ע"ג המזבח בעיני זריקה המשתברת וע"כ אין האיסור אלא משום נוי, עכ"ל.

ועוד הרי הבי"י לא הביא שיטה זו בשו"ע ולמאי ניחוש לה, וגם השי"ך אף שהעתיק את לשון הבי"ח (שם סוף אות ו') שבעל נפש יחמיר, בודאי לא היתה כוונתו שכל ישראל יחמירו, ואין זה פסק כללי לכל ישראל.

ובעיקר ההלכה איני רואה אפילו מקום לבעל נפש להחמיר, והרי זה כנגד גמי מפורשת, ורבי יוחנן העיד על בנן של קדושים שלא החמיר על עצמו, ואנן ניקו ונחמיר, אתמהה. ולמעשה הרי החזו"א תמה עליהם, ובודאי דהלכה כמותו, ואליו שומעים שאמר כהלכה, ועוד דהוא בתרא.

אכן בנידון דידן גם לדברי השי"ך הנ"ל אין בית מיחוש, כיון שאין מתגלחים בבית שבו נמצא האליל עצמו, ומסתפרים באולמות אחרים הנמצאים שם, ואחר התספורת לוקחים את השער וחותרים אותו בשקים ושולחים אותם לעיבוד ומכירה, כאשר העידו ההולכים שם, וא"כ אין כאן נידון כלל של דברים הנמצאים במקום עבודתה של ע"ז.

והדבר פשוט וברור בגמי [בע"ז דף נ"א ע"ב], ובשו"ע [סי' קל"ט סעי' ה'], שאין נקרא בית ע"ז אלא הבית עצמו ולפנים מן הקלקליון.

עוד נראה לי דגילוח זה אין זה דרך עבודתה וכבר ראיתי כתוב שהרבה בתי אלילים של ההינדו האלה אין להם המנהג הזה של גילוח השערות ודרך זו כנראה נתחדשה בדורות האחרונים אבל אין זה עיקר עבודתה, וא"כ הרי זה דומה לע"ז שאין עבודתה במקל אם מישהו ישבר מקל לפניו אינו חייב ואינו נאסר.

ועוד נראה דגילוח השערות אף אם יש מאלה המגלחים או המתגלחים שמכוונים להקריב לע"ז, בודאי שאין זה נעשה שדרך עבודתה בכך, דעיקר עבודתה הוא בדרכים אחרות לגמרי והרי כל יום

The gist of his decision to permit the wigs is as follows:
 . The Hindus do not consider the hair an offering, but rather they sacrifice their egos by removing their hair. Even if some stray Hindus personally believe in the hair as a sacrifice, it is still not "Darko Bekach" (the official service to this idol), which is one of the Talmud's requirements to consider it an offering.
 . The cutting of the hair is merely a means to remove the hair, not a sacrificing of the hair.
 . In order for something to be considered an offering, it must be something brought in our Jewish Beit Hamikdash (Temple). We do not bring human hair.
 . In order to be a sacrifice it must be brought inside the Temple before the idol. This is not the case with the hair.
 . Each wig is only a Safek (chance) that it has hair from a Hindu ritual. Not all hair and not all Indian hair come from this Temple.
 . For more facts look at the Teshuva.

מעולה ויקר ביותר הוא המכונה סוג "אירופאי". שמוצא מאיטליא, צופת וכו', ואלו יקרים מאד שנתקבלו כסוג המעולה ביותר. יש עוד סוג אמעצי - שערות הבאות מהודו, והם גורעים מאירופא. ומ"מ טובים משאר שערות אסיאתי מסין וכוונמה. וע"כ מחיים מעצי, והשערות מהודו משיגים בדרך תקרובת עבודה וזה נכמו שנכבא, ויצאו שערות אלו גדל והולך מדי שנה וכמו שנכבא.

כשערות מהירו אם יש לחוש שהם מתקרבת ע"ז. **הנה** כהודו לפי האמונה העתיקה שלום המכונה "דינדור", הם עובדי עבודה וזה ממש כימי קדם, ולשיטתן שערות בני אדם הן קודש ואסור לגלחן, ורק כשיש כמשפחה איהו צדה נושעו וכדומה, אז מגלחין השערות ומכיים אותם לכוני שמטקור אותם לעבודה וזה, וכמו האחרון שיש צריכה גדולה בעולם לשערות אדם, שנכריות אפילו פניו החתילו לחבוש פאות נכריות משערות אשרי, הפסיקו הכמרים להקטיר אותם, או עכ"פ לא את כולם והחילו לכמו את השערות לסחרים רשמיים ומשיגים ככן ממון רב, ואף שבערים גדולות כמו בוכבי לא נהוג, מ"מ בעירות טנטה ובפרים הגילוח לע"ז והמכירה מצוי טובה, ובמיוחד בסביבת מדרת, ומפיקו להביא בעיר עולמי שערות אדם דקוח מטיב ודרים כשנה, וזהו המקור לשערות הודו שמצויים כשוקי לשם הקטרה לע"ז, ויש כזה אסור תקרובות כמו כשחטרה לע"ז, וחמור מע"ז גופא שלע"ז של גוי יש ביטול, אבל כאן בתקרובות אין ביטול והאיסור לעולם, ובסוף הקונטרס שלפנינו יבואר שפן הראוי היה לשלוח אנשי מדע מנוסים שיבצעו תקרה יסודית ומקפיה למקורות השערות כהודו, ולברר מנהגי הדרתו כזה.

ואמנם נשים יהודיות שלנו הבאות שמה אין לחשוש שימשכו לרחם ואמונתם ח"ו, אבל יש לחשוש שעל ידי זה יראו שם את הנשים שלנו יבואו שמה, ולכן אף שאין כידני לאסור ללכת שמה מדינא, כיון שאין מטיפים לע"ז, מ"מ הורחי לנשים שלנו שלא ליכר שמה אף שבמקום אחר יצטרכו לשלם יותר, ולאדם חשוב או לאשה חשובה הדבר אסור, שאם אחרות רואות אותן הולכות לשם גם הן הולכות ונמשכות להלל פעולות הנצורים, ולכן אמרתי שחסם נשים שלנו ההיתות חשובות הן ולא ילכו שמה, ומ"מ אין כידני למחות נגד הנשים שהולכות לשם, ה"י יצילם מהלכר כרשת עובדי ע"ז שעובדים במלבוש טהרה שלא ירגישו טומאתם, אבל נשים הנמנעות ללכת שם יקבלו על הפרשה שכן מיוחד בס"ד, שלא הולכות אף שיש שם תנאים נוחים יותר וכמס"ז.

שאלה: נשאלתי כפאה נכרית לנשים שבאה מהודו אם יש בה חשש תקרובת ע"ז.

כפאה נכרית אפילו מכסה הראש דבאר ויאן חשש משום גילוי ראשו, מצוי כזה חשש אחר: היינו אסור התקרובת עבודה וזה ח"ו וכמו שנכבא, שהוא אסור חמור מאד ולדעת הרבה פוסקים וזה בכלל אביזריהו דעבודה וזה דיהוג ואל יעבור, עין היטב בריב"ס כ"ה ס"ב דכן הוא דעת הי"א שם, ובביאור הגר"א שם ס"ק י"ד מציען שכן הסכמת הרמ"א כ"ה ק"ז, ע"ש, ובפאה נכרית מצוי כווננו שנכשלין כהאי אסורא או בתקרובות, ע"כ נכבא האי דינא בעושה"ת למעשה, באיזה סוג שערות יש להתמיר או להרה.

ונקדים לחאר את המציאות היום כשטח זה המדובר כאן בפאות שאין השערות מחומר סנטטי, אלא שערות מ"שערות אדם", ומקורן מנשים שגמלוחו שערות ראשן ומכונות אותן להרויח, ורוב שערות אלו מוצאם מסין שמכרים אותם בשוק העולמי כהונג - קונג, סינגפור וכו', וכן יש שבאין מקריאה וכדומה, וכל אלו השערות הם מסוג "אסיאתי", שהטיב שלהם גרוע משאר שערות, וכפי שנבא להלן, ולכן מחיים זול יותר. ישנו עוד סוג

אסורו מהחודר אין להקל מספק, שלא נתפרש דין רוצה בקיומו במשמשי ע"ז, ובפשוטו כשם שבתקרובות ע"ז דין נסך רוצה בקיומו אסור וכבבאר בנגמרא שם ה"ה במשמשיה, ששניהם אסורים כנגמא מהחודר וכבבאר ברמב"ם פ"ו מהל' ע"ז הל"ב, וא"כ יש להתמיר כזה.

עוד יש לצדד ללכאורה כיון דיש מצוה לבער ע"ז ומשמשיה, אי"כ מצד זה גופא נימא שאסור רוצה בקיומו, אבל יש לדחות דכל זה רק בא"י שיש מצוה לדון אחרי ע"ז עד שנאכדה, אבל בחו"ל אין כמ"ש ברמב"ם רפ"ו מהל' ע"ז, אך מ"מ יש לאסור מסכרא הג"ל רכמו שתקרובת ע"ז אסור רוצה בקיומו גם משמשיה, ולכן יש להתמיר כזה, וכמ"ש.

יעוד דהוי מחייבין לגנות בית ע"ז ולקרא לה בית כראי כדאיחא בתמורה (כח): ואם מסתכל על השעון ויש לו חזעלה מהע"ז, חוששני שלא כזה המקום, ולכן למעשה יש להתרחק ולא להסתכל כשעון, ואם ראה כלא מתכוין וידע עכשוו השעה, נכון לומר הפסוק "שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חסם הוא".

סימן תיג
של נוצרים קתולים.

כאן נהגים בפשיטת ללכת שמה ללידות, ולכאורה היה ראוי לאסור, כיון שכזה מסייע להם כעבודה וזה שלום, ודין מסייע לע"ז אף דנכרים הוא חמור מאד, ובפרט שעוסקים שם גם בפעולות מיסיון.

ודנה משום אסור מתנה לע"ז המבואר במחבר הרמ"א (קמ"ג סעיף ג') אין שאלה, כיון שהבית חולל אינו מכריז להם רוח כספי אלא אדרבה אם הלך שם זה הרצאה עברום, אבל נראה פשוט דכוונה העכ"ס במעשה חסד שלהם הוא להראות צדקתם, ובכן מושכים לעצמם אנשים תמימים, וע"כ יקבלו אמונתם הטפילה, ולכן ערשם שם זול יותר משאר כתי חוליים ומריגים כאילו מחושבים עם המשפחות שאין להם אמצעים לשלם, וכדרך זה הם מושכים את התמימים שלא מכינים ערמימותם עד שממירים דתם.

בעלמא, חוליו באיזה מדינה ופימא וצורחה, ומצוי דמוכח שהכוונה רק לנוי וזוה נראה להחזיר וכמ"ש.

שאלה: שיעון כבית ע"ז אם מותר להסתכל בו את השערה.

לכאורה נראה שאין כזה חשש כיון שלא נעשה לשם הע"ז, אלא שהרבה אנשים עוברים שם והמקום גבוה שרואים, ע"כ לטובת הציוור קובעים שעון, אבל לא נקרא כזה חשמישי ע"ז, וגם לא נראה שכוונתם למשוך בכך אנשים לע"ז, אלא שנותנים שרות לציוור, שר"מ כשר"ת מנחת אלעזר מכ"ק האדומ"י ממוקטש ח"כ סימן ע"ג שמיקל כנ"ל מטעם שעשוי לתועלת העובדים ושבים ולא לע"ז, ומסים שהמחזיר הע"ב.

כדם לכאורה יש לאסור מטעם שמחשיב את הע"ז שנקרא שעון כצד הע"ז, ונעין מה שדרשו חז"ל הפסוק דשם אלהים אחרים לא חזיקו, שאסור אפילו לומר חשמו לי כצד ע"ז פלונית כדי שלא להחשיבה, וכ"ש שלא להשתמש בצדי הע"ז המחוברים לה, אלא שר"מ כוונתו השעון נמצא בכל מקום בתנויות ובל אחד עונות על ידו, א"כ אין השעון כבית ע"ז מורה על חשיבותה ובעבודה, אלא שכן מקובל בהרבה כוונות, ואין כזה שום שימוש לע"ז, וגם אין שום שעון כצד ע"ז ולא חשיבא שעון לקרא לה על שם הע"ז, מלכר שעון מיוחד וחשוב דנקרא על שם הע"ז ובפרט אם משמש לע"ז לעורר עובדי, כזה יש להתמיר ולאסור.

ראבתי יש לדון כשעון כבית ע"ז ללכאורה יש לאסור מדין רוצה בקיומו, שהרי רוצה בקיום הע"ז כדי שיוכל להמשיך ולראות את השעה, וכשל נכרי אף שאין מצוה לכער ע"ז שלי, מ"מ יש איסור רוצה בקיומו כמבואר בע"ז דף ס"ה שאומר הכותן לי עד שאמכור ע"ז ואבי לך מעות אסור, ושמה לא דמי שכאן אין השעון קשור לע"ז אלא לבני הע"ז, ואף אם יכונה הע"ז שהם הצלמים הבונים ישאר קיים והשעון יעמוד על מקומו, ועדיין יל"ע משמשי הע"ז אין איסור רוצה בקיומו, ואפשר העל כזה, ובעיקר דין איסור רוצה בקיומו בע"ז, ע"ז כפרי"ח א"ח סימן ח"ג שגם רוצה בקיומו אסור ר"ק מדרבנן, וכדי שאול רט"ו חולק עליו, אבל אם

וכמבואר בר"ן ולהכי נאסרין אף שלא בפניו, אבל שערות שאינם מלי דקרבן, ודנויו נמי אינה עבודה כמ"ש, אין לחייב אלא בפני האלילים, אבל לא מצאתי ראיות להאי סברא, ועוד שלא נתברר לי אם באמת מגלחין תמיד שלא בפני האלילים ודקא.

וביתור יש לומר ולחלק שדוקא בשיבר מקל נאסר רק אם שיבר בפניה, והיינו כשאין עבודתה ככך והא דחייבין עליה מפני שהיא כעין עבודת פנים דהוי כשחטיה ולכן מחייבין רק כשהי' בפניה דא הוי כעין פנים, אבל כהודו שודך עבודתה הוא כגילוח השערות להקטרה כזה אין צריך שיהא כעין עבודת פנים ולא צריך בפניה, ונאסרו השערות לגילוח לע"ז שדרכן ככך לע"ז אף דהוי שלא בפניה, דהוא ככך קרבן משמש.

ועוד נראה דאפילו נמא ולא חשיבא עבודתה בכך ואין נאסר משום הקרבת ע"ז, מ"מ כיון דכעין פנים ככל גווני נאסר משום הקרבת ע"ז, והנה שערות שמקטרים לע"ז חשיבא כעין פנים, ולענין הקטרה אין צריך בע"ז ואפילו קרבן עצם שמקטרים כמזבח חשיבא קרבן, ולכן גם הקטרת שערות דינו כעין פנים, דאפילו יחברו ששירת השערות כהודו אינה נעשית כמזבח או כמזבח ולא דמי כלל להקטרה אצלנו, כע"ז סגי במעין פנים לחור, שנוכסר נאסר אפילו מי רגלים, ושבר מקל נמי הייב להקטרה דילן, ונאן שריפה לחור נאסר כיון דומי להקטרה דילן, ועוד דכיון דחייבין כעין פנים מחשבין נמי מעבודה לעבודה ולכן גם בגילוח השערות הוא כעין שחיטה כדו להקטרים לע"ז ועל כן אוסר חתקרבנות ע"ז ודו"ק דיטב.

וביתור נראה עוד סברא לאסור, דכאשר מכיאים אח השערות לבית אלילים הלא אפילו לא מקטרים נאסר הכל, שיק בהכניסום להקטרה ועדיין לא הקטרים הוא דלא נאסרו ע"ש, וכדמשמע להדיא ברמב"ם פ"ז דע"ז (הלכה ט"ו) ועיין היטב בב"ח ושי"ן קל"ט ס"ק ג' דראוי לאסור מה"ט כה"ג, ואולי הטעם דהוא נוי וכבוד לבית אלילים ונייז ע"ז אסור כהנאה, וכ"ש בענינו שעבודתה נמי ככך וצ"כ.

ובלאו הכי הרי"ן מפרש שאם מקטיר אפילו מקצת נאסר הכל כהנאה, ועכ"פ פשוט שאין להקל כלל בשערות אלו וראוי לאסורן חתקרבנות עבודה וזה ממש.

חולה שהדבר אינו ידוע ומפורסם כדי הצורך, ודירות כהוראה באיסור ע"ז.

ונבוא עכשיו לכירווי הלכה, והאמת אנדי שדאמתי כפצותי שיח להתחיל, שאיסור ע"ז הוא החמורה שבחמורות, ושמשנו מגדולי עולם צ"ל שנמנעו להורות ולהכריע כהאי איסורא דוקא שודו יסוד היסודות ועיקר שבעיקרים כיהדות, ובסטייה קלה בסברא בלתי נכונה עלולים ליכשל ח"י בחמורות, ולפנינו שאלה שנתעוררה רק בזמננו, ומי אני ליכנס לשאלו ולחקור בענין זה, אבל אכתוב הנלע"ד כחלמדי הדין ושואל לפני רבותיו, ומה אבקש שלא אכשל בדבר הלכה, רק דבריו כמ"מ והספיקות שיש לנו ככ"ז יביאו תועלת רבה, אבל הדבריה מסורה לגדולי ההוראה ודקא, ומי שדעתו רחבה יבוא יוריע כהלכה חמורה זו.

שורש האי דינא בע"ז (נא) דפירות שבכרן לע"ז נאסרו בכך שבצורה ראשו להקטיר לע"ז הוה כשחיטה ונאסר כהנאה מה"ט כדן חתקרבנות עבודה וזה, דמאחר שבצורתם בהשערות והוא גזו לע"ז דומה לשחיטה ונאסר.

מירו אמרתי לפתוח פתח ולהזכירם לא נאסר כה"ג, שהרמב"ם כפ"ג דע"ז (ה"ד) סוחר לכאורה דברי עצמו שם, שבשיבר מקל לפניו פוסק דנאסר דדומה לשחיטה, ובשחת חטב או כהמה בעל מוס פוסק ולא נאסר שאינו דומה לקרבן ע"ש, והמנה דאטו שחת כהמה בעל מוס גרע משיבר מקל לע"ז נאסר אף שאינו קרבן, וכן תמה בהשגת הראב"ד שם, וב"אור שמח" שם תידן דשחיטה הוא כהנה לדבר שעולה אחר כך להקטרה, ואין כאן משום חתקרבנות ע"ז אלא משום שעובד כזה לע"ז, ולכן כמחוסר אבר או חתב שאין בהו הגדר שחיטה ככהמה פטרינן, ולא חשיב מעשה עבודה דע"ז, אבל הקטיר או הקטיר חטב לע"ז נאסר משום חתקרבנות ע"ז, דלא גרע מספת לה צואה או ניסך לה מי רגלים דנאסר ע"ש, ולפי זה כגו פירות לעבודה וזה דנאסר, ע"ל לדעתו שאינו דומה לשחיטה שאין אחר בצירת הפירות שום עבודה רק מניחה בבית האלילים, ולכן הכצירה לחוד היא העבודה ואינו כשחיטה שקורם

העצמות כיוקו כאלו הן על טהרת אירופא אף שמעורב בו הודו, וכאיסור עבודה וזה לא מהני כביטול וכמו שנבאר.

שורש החשש כזה, שבעיבוד הודו אינו פוגם השערות מאירופא ממש, ואדרבה בבחינה מסוימת אפילו משיבה בכך מעמיד את השער, וגם כיון ששערות הודו וול ספי א"כ מרובים כבך, וכן לאחר שעבוד היטב הוא חתקרבנות, אי אפשר לשום מומחה להכיר היטב כאן חתקרבנות מהודו, וא"כ יש מקום טובא לחשש להאי חששא, וכן סיפוד לי כמה סוחרים שדבר זה אפשרי ומצוי, רק קשה לברר כדו"ק, שהמסחר דשערות כשוק היום אפן סודות, ורק בשערות מסין או קריאה וסוג הול מאר אין לחוש שמערכין הודו כיון שיקר מהם, אבל כבר הקדמנו שהמסחר בשערות משתנה מיום ליום, וע"כ לא נוכל לקבוע כאן המצב לחמ"ד, ולהלן נבאר יותר, ואף שיש בחיין לארין פרופסורים לעניני דתות שאין ידוע להם ממהג הנמפין ככפרי הודו לגלח לע"ז והכמרים מוכרים כמ"ש, אבל להסתרים בשערות ידוע היטב מנהג זה, וכן להבקיאין בחתקרבנות אנשי העצירות וכפרים שם).

ולא נחבאי לי אם כל החשש הזה דשערות הודו מחתקרבנות ע"ז הוא ידוע ומפורסם ליהודים החרדים, רק ידוע אני מכמה מקרים כיהודים חרדים סוחרים פיאוח כח"ל שקונים משערות הודו ממש, וכהו הלאו וראי מרינא הוא איסור חמור, וע"כ אני

שמה

והנהגות

יורה דעה

תשובות

הן אמת שביי גופא לאורה גמרא מפורשת היא כפסחים כב. דין שתתנח אסור בהנאה מה"ת ע"ש ובסה"מ (קצד) ובמפורשים שם, לקשה מזה להשיטות שאינו אלא מדרבנן, ונראה ליישב דין עצמו שניסך ממש אסור מה"ת, והמחלוקת היא רק כשחש כדי להקטיר לע"ז או בניסוך שמנסכים מעט יין מהחבית לע"ז ושרוץן שאר יין חביתו. ע"ע בדבריו ביפוש וע"ז, על חולין סימן ר"ד, וע"ש שהובאו שבעני ראיתי בנוטעי למקום אחד והלכתי להסתכל וראיתי כיצד הכמרים לקחו חבית יין נסכו קצת ובל שאר החבית שחו לשכרה והתהוללו. שרי"מ כ"צמנת פענח" פ"א מהל מאלכות אסורות חילוק זה דובר הקרב בעצמו לע"ז זה אסור בלא ורק הקרב ודוקא כפי ע"ז, אבל הדבר הנשאר ממנו כגון העור או שהקטירו לע"ז רק הדם והחלב, וכן כיון נסך מה שנשאר בכלי אף שעשה בו מעשה וסכסך לע"ז ששפך מעט לע"ז זה אסור רק מקרא דיישחו יין נסיכס" ויעושיהו, ועפ"י י"ל דמהא קרא דישחו יין נסיכס נאסר רק בשתייה ולא בהנאה, ומה שנתנך ממש דאסור מקרא דוהיית חרם כמורה נאסר בהנאה מהתורה וכמ"ש.

ומעיקרא

חשבת לחלק דאך שתקורבות אסור בהנאה מה"ת, הלא יעלו יע"ז (נט) יליפין לה מוכתי אשר חלק ונחתינו אצלו ישחו יין נסיכס. מה וזכר אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה, וזכר גופיה מנל דכתיב ויצמדו לבעל עפרו ויאכלו זבחי מתיס, מה מת אסור בהנאה אף וזכר אסור בהנאה, והני קראי הלא מיירי בשל ישראל, וא"כ יש לומר דרק בשל עבריים הוא דס"ל לכמה מהראשונים שאין בתקורבות ע"ז דילוח אסור חורה, אבל בשל ישראל לכו"ע אסור בהנאה מהתורה, וביחוד שהלאו כמת גופא דאסור בהנאה מביא רבנו הגר"א זצ"ל (בי"ד סי' שמי"ט) דמת עבריים שרי בהנאה, וכן נראה מובא בדעת החוס' בפ"ק דבי"ק ט' סו"ד"ה מה, וברמב"ן, רשב"א וד"ן שם ע"ש, וכע"ז דעת השואל בחשבות הרשב"א ח"א סימן סו"ה, (דאי נמא דמת עבריים אסור בהנאה ליל שור ולא אדם למעוטי עבריים הקנין לישאל, חיפוק ליה מקרא ד"המת יהיה לך" מי שהמת שלו וממטיטין מיני שור פסוד"מ דאסור בהנאה וה"ה ינ"ך מיני מת עבריים דאסור בהנאה, אע"כ מוכח דשרי בהנאה מהתורה), אבל האמת שאין לחלק כלל בכך, ורק לענין אסור הנאה ממת הוא

והנהגות

יורה דעה

שדמ

הדינא שעיקרו לאכילה אין לוקין על ההנאה, עיין בפ"ח המאכלות אסורות (הלכה ט"ז) ובמ"מ שם דמבאר כע"ז ע"ש, ולפי"ז בנידון דין כשערו ששומדים להנאה אי"כ האיסור הנאה הוא מה"ת כמ"ש.

ולפי"ז ינחא ליישב סתור דברי הרשב"א שכתב שע"מ פ"ה דאישות הכי שהרשב"א בחידושו לסתורין מו' (בכת"י) גבי דא דאמרינן משמשין ממשמשין גמרין הקשה מעורו של מה דטמא רק מדרבנן, דמי גרע מחכירין דאסור המתורה דהא ע"ז יליפין ממת ותקורב ע"ז אסור בהנאה מה"ת ע"ש, חו"ן כרשב"א דתקורבות ע"ז אסור בהנאה מה"ת, וזה סותר למש"כ הרשב"א בקידושין דף נח, שהבאנו לעיל דס"ל שאינו אלא מדרבנן, ולדברינו ינחא שבקידושין מיירי כע"ז יין נסך הוה מיירי דאכילה וזכור אסור בהנאה רק מדרבנן, אבל כעור וזכומה דקאי שם כמתורין אינו ראוי לאכילה וע"כ האיסור הנאה גם לידיד מראוייחא, וכן א"ש בזה דברי החוס', דב"ע (וכ' ד"ה אלא) מסקי בהנאה וזכר דאסור מה"ת, ולכאורה קשה דהא חוס' בכ"ק ס"ל דתקורבות ע"ז אסורה בהנאה רק מדרבנן, ולפי מה שבארנו ינחא דהתם כיון שאינו עומד לאכילה כב"ק" ויין נסך דעומד לאכילה האיסור בהנאה רק מדרבנן.

ומיושב כזה עור, הא דאמרינן ביכמות קג' דסנול דתקורבות ע"ז פסול לחליצה, ומשמע קצת דהיינו מה"ת, דאולי מפני מצוה דרבנן לחוד לא נקרא כחתי מיכמת שיעורא, וכן משמע בחוס' סוכה דף לה, ד"ה לפי, שהקשו דאחריו של ערלה ייפסל משום שפעולתו שריפה ואפשר דהוא מהתורה וכתותי מיכמת שיעוריה ע"ש, ומבאר דכתותי מיכמת שיעוריה אמרין רק כשאסור מהתורה, וכן הרי משמעו הסוגיא ביכמות דסנול של ע"ז פסול מה"ת ע"ש, ולכאורה תקשי להסוכים דאסור בהנאה רק מדרבנן, ולהאמיר ינחא דשאני סנול הואיל ואינו עומד לאכילה לכן האיסור בהנאה מה"ת וא"ש ודו"ק היטב כי הדברים נכונים כעושה"ת.

שוב נחתי שלכאורה יש להוכיח כן מסוגיית הגמרא בחולין (קטו): רמי"ח לאסור בשור בחלב

בהנאה מק"ז דערלה שלא ענדה בה עבירה ואסורה

נכבד דענינו נאסר בהנאה מה"ת משום תקורבות ע"ז למי"ע.

ונבאר עתה עיקר איסור הנאה דתקורבות ע"ז, שלכאורה מציינו מחלוקת הראשונים בעיקר איסור הנאה דתקורבות ע"ז, שהחוס' בכ"ק ע"ב: נסתפקו אי אסור מה"ת או רק מדרבנן, וברשב"א קידושין דף נח, מפורש שאינו אלא איסור דרבנן, דאיסור הנאה מתקורבות ע"ז יליפין כע"ז דף ג, מוכתיב ויצמדו לבעל עפרו ויאכלו זבחי מתיס וזכרי קבלה הן ואסמכתא דרבנן, וע"ש ברשב"א שמש"ק דאסור מה"ת, וכן מפורש ברמב"ם פ"ז מהל' ע"ז הל"כ, ובסה"מ מצוה קצ"ד וברמב"ן שם, ונראה לע"ז שכוונתו דיון אפשר דלכ"ע אסור מה"ת, דעיקר איסור דתקורבות פפורש בהרמב"ם ועוד פוסקים דהיינו מוכתיב י"ל דיבך בידך מאומה מן החוס', וכן נראה מגמרא דע"ז דף לד' ובירושמי פ"ה הל' י"ב, ודאי קרא אסור נמי בהנאה, וי"ל דהאי קרא אסור נמי בהנאה, וי"ל דגם להפוסקים שאסור בהנאה רק מדרבנן, יש לפרש דהיינו טעמא דס"ל דמפורשין שהאיסור כדורו דוקא, כגון זכר דאסור כאכילה וזכתי ויאכלו זבחי מתיס אסרין כאכילה וקא שעומד לכך, או כיון נסך דכתיב ישחו יין נסיכס מפשיטין דהיינו כשתייה וקא, ולא כאיסור הנאה, דזכר ששומה לאכילה (והוקפה לע"ז היה עיקרו כחשיבות דאכילה) לזני שיטות האיסור בהנאה רק מדרבנן, אבל בזכר שעומד רק להנאה כמו בשערו נראה דלכ"ע אסור מה"ת בהנאה, מוכתיב ולא ידבך

לע"ד

דברים אלו מכוונים כשיטת הרמב"ם, שבריש פ"ז דע"ז (ה"כ) פוסק ע"ז ומשמשה ותקורבט שלה וכל הנעשה בשבילה אסור כהנאה שנאמר ולא חביא תועבה אל ביתך, וכל הנהנה כאחד מכל אלו לוקה שתיס אחת משום ולא חביא ואחת משום ולא ידבך בידך מאומה מן החוס' ע"ש, הרי דס"ל להדיא שלוקין אם נהנה מתקורבות עבודה זרה, ולהלן (הלכה ט"ז) פוסק "ולא הנמצא בכית עבודה זרה אפילו מיס ומלא אסור בהנאה מה"ת, ומסיים דהואכל ממנו כל שרואה לוקה, ומשה דרך האוכל לוקה אבל הנאה מתקורבות עבודה זרה אין לוקין, וע"כ נראה שמחלק בדברו שיעקרו להנאה לוקה אם נהנה, אבל במיט ומלא שעיקרו לאכילה אם נהנה אין לוקין, וזוהי דעת הרמב"ם ככל איסורי הנאה

כידן מאומה מן החוס'

היינו מה"ת, דאולי מפני מצוה דרבנן לחוד לא נקרא כחתי מיכמת שיעורא, וכן משמע בחוס' סוכה דף לה, ד"ה לפי, שהקשו דאחריו של ערלה ייפסל משום שפעולתו שריפה ואפשר דהוא מהתורה וכתותי מיכמת שיעוריה ע"ש, ומבאר דכתותי מיכמת שיעוריה אמרין רק כשאסור מהתורה, וכן הרי משמעו הסוגיא ביכמות דסנול של ע"ז פסול מה"ת ע"ש, ולכאורה תקשי להסוכים דאסור בהנאה רק מדרבנן, ולהאמיר ינחא דשאני סנול הואיל ואינו עומד לאכילה לכן האיסור בהנאה מה"ת וא"ש ודו"ק היטב כי הדברים נכונים כעושה"ת.

מכחיתו כחמורה להיות ככל חשובה גמור וישמור מצוות כפי שידורה, וכן וישאל אותי אם יש כזה חשש ריבית.

הנהגה לכאורה היה נראה להחיר מפני שאינו מחייבו כמימחה, שהרי בלאו הכי חייב לשמור את דיני החורה, וכפי האי גוונא אין איסור ריבית, כמפורש בריבית"א שלהי איוות נשן דמוח להלוות ע"מ שישיב גזילה, אבל אני מצוד להחמיר, דכאן שדורש

שישמור מצוות כפי מה שידורו גיע, דכשמירת המצוות כפי מה שידורו לישאל בו דוקא אינו חייב מדין תורה, ויש בקבלת מרות המלה אף שהוא לענין שמירת המצוות שיעבוד ללוה ויש גם הנאה למלה ככך, ויש לחשוש בזה לאיסור ריבית, ובפרט חוששני שידורש ממנו דברים שאינו מחויב מעיקר הדין, כגון חפלה בציבור וכדומה אף באופן שמדינא בדיקא

ליה שעתייה פטור, וכבר"ג ודאי הוי ריבית, וכלל אופן אין להכנס ח"ו לחששות באיסור ריבית החמורה שכתמורות כדי לפעול ולהשליע, ולכן בקשתי שימחול לו המלוה על דרישתו זו שיתנוגד כפי שידור

לו, אף שיכול להתנות שיתנוגד כדון.

שאלה: אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

אוסר רק ככלל מלאכה, שכל אחד רוצה בעל מלאכה משלו ומשבו שיהא קשור עמו דוקא, אבל בניד ששוכר סחורה לא איכפת למוכר למי למכור והעיקר שירוחק כסף, ולכן אם אמר לו לא המכור אלא לי כשויה לא נושכו כלל בזה ומוחר, ש"מ שענין זה מכוון בבית לחם יהודה (הנדפס בגיליון השריע) והגידון לאסור הוא רק משום שאינו רגיל עמו כמלאכתו, וא"כ בענינו שרי לכ"ע.

ונראה דחזר דלא קיימא לאגרא שאסור, אף שבלאו הכי לא עומד להשכירו, היינו טעמא שמקבל פירות במקצת כלומר שכירות דהוא שרי"כ ודו ריבית, אבל בכמירה כשאומר אם חרצה למכור לא תכפור אלא לי כשויה לא נשך אותו כלל שאין לו שום חילוק למי מוכר ובלבד שיקבל כסף, ועיין בש"ע קע"ז (י"ג) כמלמד המלוה את בן הלווה ומחתייב הלוה בהלוואה ליחן ההוצאות שיש לו בלימודים עם בנו, אף שגם כלי ההלוואה היה חייב ליחן לו ההוצאות אסור, ועיין כס"ט קס"ו הטעם דהוי כדלוינו ודור כחצירי דאסור

אפילו בחצר דלא קיימא לאגרא ע"ש, ולפי"ז משמע דאף כשויה אסור, אבל לדבריו החם שאני שעכ"פ כלא ההלוואה אפשר שיהי מותר על ההוצאות ועכשיו כופתו, וממצא נושכו דמי ההוצאות, אבל כמכירה אינו כופתו כלל למכור רק אם יצאה למכור ימכרו לו וכשויה ולא נשך כלל ולכן מותר.

מיהו עיין ב"דרכי השובה" שם שמכיא ריבית אחרונים שחולקים על הט"ו, ונראה להחמיר באופן שעל ידי הלוואה קצין שאם ימכר מחתיב למכור לו כשויה, אבל אם לא קצץ כתנאי החתיבות כדלואה, רק מבקש שאם אח"כ מוכר ימכור לו דוקא ואין חשש משום ריבית קצוצה והחשש רק מריבית דרבנן, נראה רבואה אפשר להקל מהטעם שהבאנו.

שאלה: בעל תשובה שבה ללוות והמלוה מכיכים להלוותו בתנאי שישמור מצוות לגמרי כפי שידורו המלוה.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

כ פאות משערו נשים שמצויים בשוק ככני סוג "אורופאי", והן מסוג היקרים טפי כהיום

אין לנו כירור שאין שם שום חערובות מהודו, אף אם הפירמא מעידה שהן מטוהרות אירופא, אבל אין בירדנו ח"ו לאורסם, ובפרט למי שכבר קנה אותן, מיהו

לכחילה אפשר שכדאי לא לקנות מסוג כזה, ובעל נפש ודאי לכחילה ראוי לו לדיקק בזה, ונמ"מ לעי"ד

הדבר פשוט רעידן כפאה כי היא ממטפחת רפיה שמתגלין בה מקצת שערות שבה האיסור לכ"ע מעיקר הדין ובפ"ש.

ג סוחר שערות שבדוק ומנוסה שהוא איש נאמן, הוא מומחה שבטכיעות עין ומשמוש יד

מכיר תמיד מצוא השערות, אם קנה מסוג אירופאי כשאנים מעובדים, וטוען שבודק תמיד ומצא שאין שם חערובות, ואחר העיבוד אצלו דוקא מוכנס כשערוה או פאות מאירופא מותרין ואין לחוש (אבל רוב סוחרים אינם מומחים כ"כ להכיר חערובות, וכן רבים אינם מעבדים אצלם השערות).

ד רוב נשים באר"ק קונות היום פאות משערות שמוצאם מסין וקוריאה וכדומה, והם מסוג

הזול דוקא, והם מצויים מאד בשוק, ואין לחוש היום לזה לעירוב מהודו, וכ"ש בניטטי שנתפשת היום מאד בעלם שאין לחוש כלל (מהוה שערות ארס

מאטא דמתחין היינו כסוג הזול דוקא, אבל האמה שההדרים מייצאים היום גם לשוק השערות בהונג קונג וסיןמפור וכדומה, ולכן כסוג שכויק שפורסמו כאירופאי, אף ממויבא ממקומות אלו שרובם מסין

כה"ג שפורסמו כאירופאי מקום לחוש לעירוב כהנ"ל).

ה סוחרים יהודים המוכרים פאות משערות על

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.

שינוי תיז אבק ריבית להחזיר לצאת ידי שמים.